

મહાત્માજીજ્ઞાન

શ્રીમન્મહા કવિ
પ્રેમાનંદભટ્ટનું રચેલું.

તેનો સ્વારોદ્યાવકાશી.

વડોદરાના બુકસેલર રણ-

છોડવાલ મોતીરામે

૨૦૪૩ છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું.

અમદાવાદ મધ્યે.

મામાની કચેલી મધ્યે અમદાવાદ.

નાઈટેડ પ્રિન્ટીંગ અને લિથોગ્રાફી

જેલન્ટી કંપની (લિમિટેડ)

ના પ્રેસમાં રણછોડલાલ

ગંગારામે છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૦ સને ૧૯૯૩

ફિમત-૧૦-૯-૦

જાપુરનું સને ૧૯૪૧ ના ૨૫મા

આદેશ મુજબ રજીસ્ટરમાં

વ્યુત્તર.

સૂચના.

પ્રેમાનંદ સરખા સમર્થ ને પ્રેખ્યાત કવિધરના કાવ્યને પ્ર-
સ્તાવના ની જરૂર નથી, પણ સદ્ગૃહસ્થોને સૂચયવાનું જે-
રહસ્ય છે, જ્ઞા મૃદાલક્ષી જાણ્યાન, એ મારકંડ પૂરાણમાંનો
કથા ભાગ છે. જેનો સારારી એવો છે કે પાંડવોએ કૌરવકુળ
નિકંદન કર્યું. ત્યાર બાદ યુધિષ્ઠિરે મહાજ્વેદોત્પન્ન થયો તેવે સમેયુ
ધિષ્ઠિરની સત્તામાં નારદમુનિ જાણ્યા, ને સત્તા શત્રુત્વભેદ પુછ્યું કે તમે
એ દુરુશનોનો ભય ટાળ્યોને કયે રામાદે જિદારીછો. ત્યારે યુધિષ્ઠિરે
કહ્યું કે મુનિમહારાજ મેં જાપાપી પેટ માટે મારાકુળને નિકંદન કર્યું,
ને ફરી કોઈ ક્યજામાં પણ ભેયું નહીં. મારે હે મુની મહારાજ કોઈ
જ્વળીને ત્વસ્મ પયું, ને ફરીને જીવ્યું ફરી? મુનીએ કહ્યું કે હા મૃદા-
લક્ષી નામે એક સ્ત્રી મૃત્યુ પામી તેને ત્વસ્મ ફરી ને તે ફરીને જીવી
છે. યુધિષ્ઠિરે કહ્યું કે, મુની મહારાજ મને કૃપા કરી તે કથા ફરી સંલ-
ખાવો, કે મારા જીવને સંતોષ થાય. તે જીવરથી રૂષીએ યુધિષ્ઠિરને
જ્ઞા કથા ફરી સંલખાવી છે.

જ્ઞા કથા ઘણી રસાળંકાર છે. ને જેની પ્રત જ્ઞાતદીન સુધી
છપાયેલી ભેદામાં જાયેલી નહા. તેથી ઘણા લોકોના જ્ઞાગ્રહણ
પરથી જેની લખેલી પ્રત વડોદરાના. ઠકર. કાલીદાસ જેયરદાસ
પાસેથી લાવી તેને સુધ્ધ કરાવી તેના જીવરથી જ્ઞાબાહાર પાડી છે.
માટે તે લખેલી પ્રત જ્ઞાપનારનો જ્ઞાત્વાર માનવા જ્ઞાત્વ્યોએ પૂકતો નથી.

તા. ૧૫ માહે ડીસેમ્બર
સને ૧૮૮૩

જુલસેવર. ઠકરણછેડલાલમોતીરામ

(સફી.)

પ્રસિદ્ધ કર્તા.

જ્ઞા પુસ્તક સંબંધી સર્વે જાણીકાર પ્રસિદ્ધ કર્તાએ પોતાને રચાથી ન
રખ્યા છે.

બ્રહ્મજાળ.

નીચેનાં પુસ્તકો મારે ત્યાંથી મળશે.

સુધન્વા જ્ઞાપ્યાન. મહાનન્દિપ્રેમાનંદકૃત.....૩૦-૬-૦

બ્રજંધર જ્ઞાપ્યાન. ખંખાતવારીતેવારીકૃત.....૩૧-૮-૦

ખલિમન્યુ જ્ઞાપ્યાન. પ્રેમાનંદકૃત.....૩૧-૯-૦

લક્ષ્મિજી અને પાર્યતિજીનો સંવાદ.....૩૦-૧-૦

સુંદરસ્ત્રીવીલાસ મનહર ગરબાવળી જ્ઞાપ્તિજી.....૩૦-૮-૦

જોખાદરણ પ્રેમાનંદકૃતની પરથી દયારામભાઈએ સુધાયે.....૩૧-૮-૦

પંદ્રહાસ જ્ઞાપ્યાન. (હરેપછી).....૩

યડોદરામર્ણન સારથે પ્રસ્તાવિક પ્રસંગ.....૩૦-૪-૦

ગાયકવાડી રાત્ર્યનો ઈતિહાસ.....૩૦-૪-૦

ગાયકવાડ ઈલાકાની ભૂગોળ.....૩૦-૧-૬

અંધેરી નગરીનો ગર્વવસ્ત્રેન (દરગોવનદાસકૃત).....૩૧-૪-૦

મૃદાલરા જ્ઞાપ્યાન. (પ્રેમાનંદકૃત).....૩૦-૮-૦

નરસિંહ મેફેતાના પિતાનું આદ્ય. (તેવારીકૃત).....૩.

તેવારીકૃત કાવ્ય. (હરેપછી).....૩

આસિયાય કાપરાઓ તથા વારતાઓ તથા શાળોપણી

તથા નાટકો વીગેરે હરેક ભતનાં પુસ્તકો મારે ત્યાંથી મળશે.

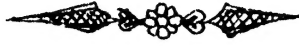
સુબડોદરા. રાયપુરાનવાળો (પુકુરેલર દર. રણછોડલાલ મોતીરામ

સાહેબની હવેલીનીયે.)

સહી.

મૃદાલશાઝાખ્યાન.

શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥ ॥ શ્રી સારદાય નમઃ ॥

અથ શ્રી કૃષ્ણની કૃપાએ કરીને ઝાખ્યાન મૃદાલ
શાનું લખ્યું છે ॥ ॥ કડવું પીણું ॥ ॥

રાગ કેદારી ॥ ॥ પ્રથમે પ્રણમું ગણપતી ॥
નેથી તને મહા દુરમતી ॥ સાર કરો મુને સર્વ-
તી ॥ હું મૂઢ મતિ લેતો નથી ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ॥ સેવક બની તમ તણો ॥ કલ્યાણિક
રો ક્રીપાયે ॥ કમળ ત્નુ કુંવરીને આરાધું ॥ ને મને

રથ પૂરણ થાયે ॥ રા ॥ દાસ બની દયા મન આ-
ણી ॥ દેવિ થને ત્વષ્ટિ માન ॥ ગત આપો પદ્મનં

ધ કરવા ॥ મૃદાલશા ઝાખ્યાન ॥ ૩ ॥ વૈસમ પા-
યન વાણિ વદે ॥ સુંણ જનમેને રાજન્ ॥ શ્રેકવા

ર યૂધિષ્ઠર રાજ ॥ હસ્તિના પુરમાં ફેરતજ ॥
જા તો વન સર્વે સૂન્ય તાસે ॥ કૌરવ ગયા સુર

લોક ॥ તેથી યૂધિષ્ઠર રાજ કરંતે ॥ અંતર ઝીપે ન્યો
શોક ॥ પા ॥ અરર આ પાપી પેટ માટે ॥ સર્વ જન્મ

પમાડ્યા મર્ણ ॥ શુભને માથે સૈલ પડો ॥ આરા
જ છે લોકિયણી ॥ ૪ ॥ પોતે કરે છે કલ્પના ॥ જ્ઞે

વેળાવ્યા નારદ મુન્યા પાંડવ અલ્પ ભેગા વળિ
 ભેતે ॥ સત્તા દિઠી છે સૂન્યા ॥ ૭ ॥ મહીપતી મળ
 વાઘરચ્યા ॥ મળી દિધું મુનીને માન ॥ દિવ્યાસને
 જે સાડિ લૂપે ॥ પૂન્યા શ્રી લગવાના ॥ ૮ ॥ વિસ્મ
 ય થઈને દેવ રૂપી એ મા ॥ પાંડવ પ્રત્યે પૂછે ॥ સૂત્ર
 ર કો ભાસતા નથી એ ॥ કારણ કહોની શું છે ॥ ૯ ॥
 ॥ શાખારી ત્રુકેરી યાજી ॥ રહ્યા ન કો અહાં રાચા
 પહાંચે પાંડવ ક્ષેમ કુશળે ॥ શ્રી હરી ભેદને સ્ફાયા ॥
 જગાની રી કટક પૃથ્વીયે પહૂં ॥ દિહું સ્વર્ગનું સુઝ
 ॥ તે તમ મનસાથી બુવો એ ॥ કોણ પ્રગટ્યું દુઃખ
 ॥ ૧૦ ॥ ધર્મ કહેરે શામળ ॥ મ્હેં માર્યા સદૂ નન્દા ॥ ૧
 રિ મ્હેં દીધું નહિં એ ॥ એ કો વાર સ્વપન્ના ॥ ૧૧ ॥ પિ
 ત્રાઈ ભાઈ પિતા મહુ ગુરુ ॥ તે રૂપ માડ્યા મ
 ણી ॥ અભિમન્યુ સરખો પુત્ર પડિયો ॥ સગો જાં
 ધવ ફણી ॥ ૧૨ ॥ ગહનગત સંસાર નિ જો છે ॥ મા
 યાનું આવણી ॥ કહો નારદ ॥ એ શું ફરી ॥ કો
 ॥ પામે છે મણી ॥ ૧૩ ॥ મણી પામ્યાને છે ન દિ
 ધૂં ॥ ૧૪ ॥ રિ ભુવે છે જીભ વારા ॥ યમ લોક યિ પાછું
 દર્યું હોયા ॥ તે કહો બ્રહ્મા કુમાર ॥ ૧૫ ॥ દેવ રુષિ એ
 મખોલિયા ॥ સૂણો યુધિષ્ઠર રાજા ॥ મૃદાલ

શામરિને બિચીછે ॥ તેહનું કહું આખ્યાન ॥ ૧૬ ॥
 ॥ કથા જોઈ ઈતિહાસની ॥ મહા માર્કન્ડ પૂરાણા ॥
 ધર્મ કહેરે સ્વામિજી તે ॥ કહોની યથાર્થ વાણા ॥ ૧૭ ॥
 ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ કહિયે વેણા પાણ મુળ ॥
 ને ॥ પ્રેમ ધરિ ઈતિહાસરે ॥ પુનરપિ જીવી પ્રેમદા ॥
 ॥ તે કવણ કારણ હાસરે ॥ ૧૮ ॥ ॥ કહું આરા ॥
 ॥ ॥ આગ આરે ॥ વરી ॥ ॥ નારદ જી ॥
 મ ઓચરે રે ॥ સાંત્વણ પાંડુ કુમાર ॥ રૂરી માર્કન્ડ ॥
 તપ કરતા કહું ॥ ન્નન વિ તટ મોત્તર ॥ ૧૯ ॥ મધયા ॥
 ને મન ચિંતા ઊપની ॥ રખે લેતો ઈંદ્રાસન્ના ॥
 મેનકા છળવા મોકલી ॥ લેમ તપ થાયે નિર્ધન ॥
 ॥ આ સાંચરી સાંતરી થૈને ॥ સજી શુભરંગાર ॥
 ॥ મુની મુખ જાગળ આયિને ॥ કરતી હવી થૈ ॥
 કાર ॥ ૩ ॥ કોકિલા કંઠે કરિને ॥ ગાતિ સંગિત ગી ॥
 ત ॥ પંચ જાણ માયી મકર દ્વન્ના ॥ તે ચિન્નયો ॥
 અતિ ત ॥ ૪ ॥ અતંગ યકો આકૂળ વ્યાકૂળ ॥ તપ ॥
 થયો તપનો લંગા ॥ ઊઠિ ચાલ્યા અજળા પુરે ॥
 દેખી સરિર સુરંગા ॥ પા ॥ ઊઠિ મેનકા અંતરિક્ષ ॥
 મારગે ॥ રૂરીનું હવું કેવલ મન્ત્ર ॥ કામ પૂરણ ॥
 કાંઈ ન સૂઝે ॥ પછે દોડતા તે વન્ના ॥ ૨૦ ॥ બિર્ય ॥

પડિયું તટ ઊપર ન્હાં ૥ ૩૨ શિ ગયા ગંગાતીરા ૥
 એક ઘટિકાએ ગરુડિ દણિ ૥ વણિ શુદ્ધ થયું ન
 શરિરા ૥ ૩૩ એકે એક ત્હાં જગલી ગાથી ૥ મ
 ઞ્છનું ધારિ લોભના ૥ તર્તુ પિર્યંજતિ ઊભવળ
 દિહું ૥ કીધું તે પ્રાસના ૥ વાગર્લ રહ્યો તે પક્ષિણી
 ને ૥ પ્રસવ્યા સન્ત કુમારા ૥ પાંખો પરમ મનોહર
 રતના ૥ પણ પુરૂષ તણો આકાર ૥ ૩૪ જગલી મ
 ન આનંદ પામી ૥ પ્રેમ ધરીને પાળે ૥ ઊઠીને નવજે
 સવા લાગ્યા તવા ૥ તાર ન ઝીલ્યો મળે ૥ ૩૫
 ત્હાં ફરે પોતાની મેળે ૥ દેંચી ગાપતી માતા ૥
 તેવે તપરા ૥ ફરતો ને કહું ૥ ગાવ્યો તેનો તાતા ૥
 ૩૬ તાપસને આવતો દેખી ૥ ગયાં તેહની પાસે ૥
 પુન્ન કિધી પક્ષિયે મુનિની ૥ તથા ફરણ્યા અતિ ઊ
 લ્હાસે ૥ ૩૭ માંકેડ મન વિમાસતા ૥ તૂત ત્હાં
 ધ્યવર્તમાના ૥ પક્ષિણીથી પ્રસવ પામ્યા પણ ૥
 મ્હારાં એ સંતાના ૥ ૩૮ સગાઈ નણાવી સૂ-
 તને ૥ વણિ તે દિ મનવ્યો ઊભેસા ૥ આસને તે-
 ડ્યા પોતાને પછિ ૥ આપિયો ઊપદેશ ૥ ૩૯ નિ
 ગમશાસ્ત્ર ત્હાં વિયાં ૥ ૪૦ ગને ગાપ્યું આતમ
 જ્ઞાના ૥ સંસારનું સુખ તે દુઃખ ફરિને ૥ ૪૧ જોજો

व्या ત્નગવાના ॥ ૧૫ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥
 ઓળખાવ્યા શ્રી ત્નગવાનને ॥ બ્રહ્મજ્ઞાની સત
 કર્યા ॥ પછી પુત્રને નિજ જ્ઞાન આપી ॥ પિતા અદરા
 ત્હાંથી થયા ॥ ૧૬ ॥ ॥ કુડવું ॥ ૩ ॥ ॥ રા-
 ગકેદારો ॥ ॥ નારદજી એમ ઓથરેરે ॥ ધ-
 મ સુત શ્રવણે ધરે ॥ રું કરે સદ્ગુરિવન વિષે ॥ ખ-
 ઈંદ્ર મૂળ વિદ્યા શિષે ॥ ૧ ॥ ॥ એકરુત્તલ નડ નામે મુની
 ત્નગવાના ॥ તે ઈચ્છે આતમ જ્ઞાના ॥ તે સ્થાન કુજા
 થી કહે રુત્તલ મુખે ॥ કહો પક્ષી બેઠા તમો સુખે ॥ ૨ ॥
 ॥ ॥ ઢાળ ॥ ॥ રેત્તલ નડ મુખ જો સિયો
 ॥ પક્ષિને કરી પર્ણામા ગૂરૂ થૈ મુને જ્ઞાન આપો ॥ ફોં
 યાડો શ્રી ધામ ॥ ૩ ॥ તવ પક્ષિયે શિક્ષ્ય કરી રાખ્યો ॥
 આપ્યો બ્રહ્મ ઊપદેશ ॥ મોહ નળથી મુને મુકાવ્યો ॥
 કહિ રાખ્યો કર્મ કુળે ॥ ૪ ॥ સત્તગુરૂ કહે સાંતળ રુ-
 ત્તલ નડ ॥ ફરિલ કિત્તિથી મુક્તી મળે ॥ એવું બનણી
 તલ્લે તાવે ॥ જાણા ગમન દેરો રળે ॥ ૫ ॥ શિષ્ય
 કહે સાંતળિયે સ્વામિ ॥ કોણ મૃત્યુ થઈ જીવ્યું ॥
 ત્નસ્મ થઈ યમ લોકથી મૂળિ ॥ કહોની કોણ પાછું
 કય્યું ॥ ૬ ॥ ગૂરુ કહે ઈતિહાસ છે એકાતેહ કહું વિ-
 સ્તારી ॥ પૂર્વે મૃત્યુ થઈ જિવીછે ॥ મહાવર ॥ એક

નારીગાગાગાલ્લવનામે રૂશેશ્વર મ્હોટોગાતેણે
 આરંભ્યોયજ્ઞગંગાતટ તપ કિધોબાહૂપધન
 રાવ્યામુની સુજ્ઞાદાખ્ત્રહ્યચારી ગૃહસ્થવાન
 પ્રહસ્તાશ્રિપાત સંન્યાસીસપ્તઋષીઆદે
 સહૂઆવ્યામુની સહસ્ત્રઋચારીલાલાવેદિ
 યાનિવરૂણિ કીધીકુજરી કીધાસ્થાપનાદુત
 દ્રવ્ય હોમે નિવેદી માંહોપધુમે છાયોગગન્ના
 જગાહનકેતુદાનવન્તાકુંવરમહામાયાવૈપાપી
 પાતાલકેતુને તાલકેત્તગાતેણે પ્રભ્નસર્વસંતાપી
 ગાગાતે પાંચમે પાતાળવસિયાનાદસાદનભ્ન
 ણીગાતે ઘેરવેણાધિસગયામહા હર્ષમનમાં
 આણીગારાગ્મારોપી પુષ્પની માળકુંડોપુત્ર્યા
 પછે મુનીરાયદૈતકફેલ્લે સ્વામીઆવ્યા
 પણકોણે કિધી પુત્ર્યાગાગાનારદકહે તમોટવ્યા
 આનેગાછે ગાલ્લવને ઘેરભગાદેવે માંહોમાંહે
 વદિનેકહાજ્યો તમારોભાગાગારાશક્તિ
 હોયતોભઈ ભૂવોપડોયજ્ઞમાંત્રૂટીસામ-
 ગ્રીઅનંતછે ત્હાંતેલેઆવોલૂટીપપા
 વળણા
 લૂંટિલોહોફિવળ્યાનારદાઅ
 સુરસામગ્રીકરેભટપ્રેમાનંદઅમકહેપછેશું

યજ્ઞ સામગ્રી નહાંના વિધની ॥ તે સહુ લીધું લુંટીરે
 ॥ ઘાન્તવાટા પાકરી કાકનાં પાત્ર ન મોટાં ॥ માંદો લ
 યો સહુ અન્તરે ॥ તે સહુ પાતાજે ને નાખ્યું ॥ વિધું
 દક્ષણાનું ધન્યરે ॥ ઘાન્તવાટા માંડ પગી રાડી ના
 ખ્યો તે પછી ॥ ગયા ઠામ પાતાજે ॥ ગાલ્લવ મન
 અતિ શોકન પામ્યો, ॥ યાત્ર્યું નહિં તે કાળે ॥ ઘાન્ત
 વાપના ॥ વલણા ॥ ॥ તે સમયે સમર
 થકો નહીં ને ॥ અસુર વર્ગીને ફણે ॥ પછે જો સૂષા
 ત કૃષીજે કર્યું ॥ તત પ્રેમાનંદ જે લાણે ॥ ॥ ॥
 કડવું ॥ પ મું ॥ ॥ રાગદેશાખા ॥ ॥ અપ્રાહ્મ
 ॥ સહુ નાસી ગયારે ॥ નેમ તે મજારે વાટા થ
 ઈ ગયા અતિ ગરગજારે ॥ ગાલ્લવ મન માંદું
 ઊઘાટા ॥ ॥ સામગ્રી ને માફરીરે ॥ સજી લઈ ગ
 યા પાતાજા ॥ મેંદેણું જે મોટું થયુંરે ॥ રૂષી નહા
 અંતરિયાળા ॥ ॥ પુસ્તક જાકરમે પડ્યાંરે ॥ કું
 કૂટ્યાં પાણી પાત્રા ॥ ત્વાઈ જો મુલ તૂળ્યા ગયારે
 ॥ મમકાર્યથી મુની માત્રા ॥ ॥ મ્હેં નન્મ શાને ધ
 ર્યોરે ॥ કહાં પ્રસવ કિધો માતા ॥ ઊછરી કું ગુણથી
 મળ્યોરે ॥ જાતે શો ઊત્પાતા ॥ શાને ને અંતઃપર
 નીપતેરે ॥ તે તો મ્હારા કર્મનો વાંકા ॥ યજ્ઞ તો જા

રંલિયોરેાકેમ ફરીરાફૂં હૂં રાંડાપાબ્ને તબ્નૂં પ્રાણ
 ખા માફોરેાજયર નથી કો ઊપાયાદાસ્તોતો
 ખે ફર્યાંરેાગાલ્સવ ગંગા તટ લૈ બનયાદાપાવ-
 ક પ્રગટિયોરેા ઊઠી આફારો પ્રમાણે ઝાળાગા-
 લ્સવે ત્યાં ઊભા રહીરેાલ્નલિયાશ્રી ગોપાળા
 જાસાર ફરોની શામળારેાતૂં બિન નથિ બીબ્ને
 ફોયાાફૂંયા ફાટતેરેાફૂંરિનેત્ર લરીને રોયાત
 પડવા તે તત્પર થયોરેાદાસ્ત ઊપર ધરિયો
 ફાયાાખેંધે આવિયારેાજંતરિસ્થીયૈફૂંડના
 થાાલાફૂંફૂં મરો મહા મુનીરેાજેણિપેરજો
 લ્યાશ્રી ભગવાનાાફૂંપાળછોફૂં મુનીરેાફૂંમા
 ગીલ્યો વરદાનાાજનાગાલ્સવજોલિયારેાસ્વા
 મિત્રાપોત્રગણિતધંનાાફૂં તેણે ફરીને પ્રભુરેા
 આરંભૂ ફરિ યજ્ઞાાજાાલ્નધન આપિયુંરેાજેણિ
 પેરજોલ્યાશ્રી ભુગદીશાારણિયાત રશીતવ
 ત્હાં થયારેાનાભ્યુંશ્રી ફરીને રીશાાપરાપછે
 પૃથ્વી માંહ્ય થીરેાફૂંરીને ભડ્યું અગણિતધન્ન
 પાતેથી યજ્ઞ આરંલિયોરેાફૂંરિ તેજ્યાતે મુનિ
 ન્નાાજાાદ્રવ્ય ધાણું ખરચ્યાથ ફીરેાગાલ્સવ મ-
 નવાધ્યાં ગર્વ પાડવછે ખૂં ભેટલારેાતેતોફૂં

यदि हेतुसर्वान्तरात्तावत्तत्ता

हं थदि ग्हेहा सर्वथा।।वियार दरे भन्न नेटलेरे।।

येहं पातालकेतूने तावकेतूाग्नंतरिक्षी जा-

व्या ते ह वै रे ॥ १५ ॥ ॥ इड्युं ॥ इड्युं ॥ ॥

रागनीमपणासी ॥ ॥ सतगुरु जो ल्याहो

आवाहि सुप्रदायक आसुं एतन्ने सुत्तन्द् हो आइहं

इथायलुगाइरिइरी मंडपनीहोगाइरीयनायलु

॥ इति यज्ञो हो ॥ इहं महिमाय नृणां ॥

दाणा ॥ अभ्यङ्गारिदो अंतरिक्षे ॥ अस्त्र

अन्यो ज्ञापिया तर्गारी तइवर भांस शोणिता

माया हरिने लाविया ताशा हरी डोर एा हूँ हूँ टाटा

रेणुं छिडे लय लीन घणी गवापिर्त्ताधि हसोदि

शान्ता माया द्विधी पोता त एषा उता नेम तेम उमी

गया तुरी साध सौ न्हासी गयो तहि क्षा मूडि

गयो गात्रवा यज्ञ वणि जमथो रक्षो ताशामांगी

त्रागी धन्व स्वाव्याताप्राद्वण तेऽथा त्रिंशत्वाररे

॥ मुनि मात्र सहू मणि जे ॥ ॥ शीघो जे ॥ विचारये ॥

तापादिक्षात इहे त्याच सांलणो ताकां ईरीत.

પાસો જાપા જાવાર જાવે જઘર્મિતોગાસુજ

इपदेन्ने रापपाइता वरीषे वजतुं जोसिया, जेणे

ઈશ્વર આરાધ્યા સહી ॥ વરદાન છે મહાદેવનું ॥
 તેથી શ્રાપ તો લાગે નહિ ॥ ગા પછે વિદ્યાયે ધન
 ગુપ્તરાખ્યું ॥ ચાલતો કીધો હોમાદેવતા અતિ
 ર્ષ પામ્યા ॥ નવ ધૂમ્ર આવ્યો વ્યોમાદા પાતા
 લ કેતુ ને તાલ કેતું, આવ્યા અંધારું કરી ॥ ત્વ
 પામ્યા બ્રાહ્મણ નાઠા ॥ યજ્ઞ તંગ ફવો ફરી ॥
 ૧૧ ॥ વણિ સર્વ લૂંટી ગયા પાપી ॥ ગાલ્લવ અતિશે
 ફલ ફલ્યો ॥ ગ્નેક વાર પાંચડું નવ ફર્યું ॥ ત્રણ વાર
 નો હું આફળ્યો ॥ ૧૨ ॥ દેવને અર્થે યજ્ઞ માંડ્યો ॥
 ન્યમ સૂર સંતોષાય ॥ ત્રણ વાર તો રેવણિ થન
 યો ॥ અમરે ન કિધી સ્ફાયા ॥ ૧૩ ॥ પછે ઉદ્ધ અં
 નળી કર લિધી ॥ ચઢી રૂરીને રીસા ॥ ગોઘટા
 ખું અમર ગાળની ॥ શાપું કોટિ તે ત્રીસા ॥ ૧૪ ॥
 આકારી ભણિ અવિલોકિયું ॥ ક્રોધ કરી ભૂનિ
 નન્ના ॥ દેવતાઓને હુષ્ણ પમાડું ॥ ને લજી ઈંદ્રા
 સન્ના ॥ ૧૫ ॥ અમર ગણ અંતરિક્ષ આવ્યા ॥ ૩
 શિ અમારો શો વાંકા ॥ દૈત દમે તો તેહને શાપો ॥
 અમર રેરું કરે રાંકા ॥ ૧૬ ॥ ગાલ્લવ ફેરે સૌ સાંભ
 ળો ॥ કરો યજ્ઞની સ્ફાયા ॥ તંગ થાયો તો હું શાપિ
 શા ॥ આવી કરો રક્ષાયા ॥ ૧૭ ॥ સાંભળિને સૂર

રહ્યા ॥ તે અંતરમાં હોયે થયા દુઃખી ॥ જોડું જન્મ
 આપી પોતાનો ॥ કહ્યું નારદ ધાઓ તમો મુખી
 ॥ ૧૬ ॥ કહેવું ઘટે તે કહાવિયું ॥ નારદ સ્વર્ગથી ઉ
 તર્યા ॥ અરે દિલ્લિ દુઃખ મૂકો મનનું ॥ વેણા પાણિ
 ઉચર્યા ॥ ૧૭ ॥ જન્મ મોકલ્યો ઈંદ્રરાયે ॥ લઈ ન
 જો અયોધ્યા માં હોં ॥ શત્રૂ નિત મહા પ્રખળ રા
 ના ॥ રાત્રે કરે છે તાં હોં ॥ ૧૮ ॥ તેહને રિતુ દૂન કું
 ર ખજિયો ॥ પરાક્રમિ બેઢો ઘણો ॥ તેહને તુ
 રિ આ આપને ॥ તવ યજ્ઞ થારો તમ તણો ॥
 ૧૯ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ પછે જન્મ
 આપી નારદ વણિયા ॥ તમ તણો યજ્ઞ રાખરો
 ॥ ગાલ્લવ અતિ આનંદ પામ્યા ॥ હવે અયોધ્યા
 તેજરો રાગ ॥ ૨૦ ॥ કહ્યું ॥ ૨૧ ॥ ॥ રા
 ગરામથી ॥ ॥ ગાલ્લવ આલ્યા અયો
 ધ્યા ગામ ॥ શીઝે ફોંચ્યા રાયને ધામ ॥
 શત્રૂ નિતે દિધું અતિ માન ॥ આસન આપ્યું
 પરમ નિધાન ॥ ૨૨ ॥ ॥ દાણ ॥ ॥ આસ
 ન આપિને પૂનઃ દિધું ॥ પછે પૂછ્યો સમાચાર
 ॥ કહો સ્વામિ ॥ કેમ પધાર્યા સાથે શો છે તોજા
 રા ॥ મૂનિ કહે હો મહિપતી ॥ છે તૂં સાથે કાળ ॥

અશ્વ તઈ હું આવિયો પાદેયે મોકલ્યો છે મહારા-
 ના ૩૧ મ્હેં તિલ્લા માગિને યજ્ઞ માંડ્યો ૧૧ મૂંનિ
 તેડ્યા સૌ મંદિર ૧૧ પાતાળ કેતુ નેં તાલ કેતુ ૧૧ રા-
 ક્ષસ બન્યો વીરા ૧૧ દા માયા કરિ તે આવિયા ૧૧
 મહારા યજ્ઞનો કિધો લંગા પાછે મુને ગ્હેવી ઈ-
 ગ્છા થઈ કે ૧૧ દેહ કંડુ આલંગા પા ૧૧ ગ્હેવે અમરે
 નારદ મોકલ્યા ૧૧ આપ્યો સાથે અશ્વ ૧૧ ફહાલ્યું
 ફેરાત્રુભિતને આપલ્ને ૧૧ તેથી થારો સર્વ ૧૧ ૩૧
 માટે કહું તમો મહિપતી ને ૧૧ રિતુધ્વજ આપકુ
 મારા આપો તેહને તેડી લ્લજિં ૧૧ અશ્વે થરો અ
 સ્યારા ૭૧ ક્ષેમ કુશળ કરિ આંણિ આપિર ૧૧
 પાછો તાહારે ઘેરા ના ન ફેરો મહિપતી ૧૧ થાય
 ચાલતી પુન્યની સેરા ૧૧ દા વચન સૂણી તવ વિપ્ર
 ફેરાં ૧૧ રાજનને લાગી આળા અતિસે મન માં ખેદ
 પામ્યો ૧૧ ગાલ્લવ મળિયો કાળ ૧૧ લા પછે સૂત
 સ્કામું નિફાળિયું ૧૧ બોલિ બિહ્યા મહારાજા ૧૧
 રીજી રું ફેરે છે તે સુણા ૧૧ કરિ રાફરો કાંઈ કાળા
 ણા રિતુધ્વજ તવ ખેડે થયો ૧૧ રું બનશે સત્રીના
 માત્માગ્ય હોય તો આ અંગ મહારા ૧૧ રીને આવે
 કામા ૧૧ ૧૧ ગિંતા ન કરશે તાતજા ૧૧ મહા પૂર્ણ છે

જો જાધ્યયના જસૂરને ઊરાડી નાખું કરાવું
 જતોય જાણાપાયે લાગ્યો માતને તવ મસ્તક
 મુશ્વો પાળા મહિપતી કહે છે મુની મહારા લેલ
 જો છો પ્રાણા ૧૩ રક્ષા કરને જો હની છોત
 મો શ્રી રૂરીરાજા વિવાહ કર્મ કીધું નથી જોટલી
 છે મુને દાઝા ૧૪ જનંત માગાં જાવિયાં પ
 ણ ન લીધું કન્યા દાતા પુત્ર કહે પરણું પ્રેમદા
 ને દોય મુન સમાન ૧૫ જાગ્રેથી તો કો ના મળિ
 ૧૬ પ કળા ગુણ સંપન્ન તમો શિખામણા જાગ્રે
 થી દેને બેા વિવાહનું કરે મન્ન ૧૭ વળાવીને
 વળ્યો લૂપતિ નીર તો નેણે ઢાળી ઊત્તારહી
 સો કો ભૂવે ૧૮ રાજ પુત્રને વાળી વાળી ૧૯ ગા
 લનવ પંથે પરવર્યા ૨૦ જાગળ રાજકુમારા જા
 શ્રમે બન્યો જાવિયા ૨૧ જશ્વેયે જસુવારા ૨૨
 ૨૩ રિ ચક્ત જારંલિયો ૨૪ રૂપ્યું જંતઃકર્ણ ૨૫
 રો દિશાજો મોહલ્યાં ૨૬ રૂશીયોને નિમંત્રણ ૨૭
 ૨૮ બ્રાહ્મણ સર્વે જાવિયા ૨૯ રાજ પુત્રે કર્યો ન
 મસ્કાર ૩૦ મુનિમન બહુ જાનંદિયા ૩૧ ત્યાં વર
 ત્યો નયન્યકાર ૩૨ ગા ૩૩ વળણા ૩૪
 વરત્યો નયન્યકારને ૩૫ રૂશી સર્વ સાથે લણે

॥ સાદ સાંલણિ ઝાપિયા બે ॥ રિતુદ્ધન તેફને ક્ય
 મ ફણેરે ॥ રણા ॥ કડબુંદ મું ॥ ॥ રાગ
 રામચીની દેરી ॥ ॥ પેદાધ્યયન ધ્વનિ મચી
 રીથી ॥ રાજ્દ થાય અગોરરે ॥ સ્વાદ રાજ્દ
 ઝાપિયા તે ॥ ક્યું અંધાં ધોરરે ॥ ॥ અંધકાર
 ઊપન્યો અંતરીક્ષે ॥ તવ જળલજ્યા રૂપિ નન્તા
 નેમ ફતા તે ત્યમ ન્કાઠા ॥ રહ્યાં રાંધ્યાં અન્ના
 રા સાદ ફરી સૌ જોલાવ્યા ને ॥ કહ્યું પછે રિતુધ્વ
 ન્ના ॥ જિરોમાં ઝા રી જિત્નો થયો ॥ ધનુષક
 યું મમ સન્નગાડા ગાસ્ત્રવ ફે તમે ફોંચી રાક્રો
 ॥ મુને થાયછે ઊચાટ ॥ મિથ્યા રીચોને રીદરા
 ખો ॥ સફાળા લાગે વાટાશા રાત્ર પુત્ર ફે સ્વા-
 મિજી ॥ ને રાસેસ ઝાવે લક્ષ ॥ એકલો ફું સૌને
 માંડે ॥ ન માયું કોઈનો પક્ષ ॥ પાતો એ જેનો રો
 ઝારો ॥ ને ઝાપું ગુંદી પાકા ડિરાડું અંતરિક્ષ
 માર્ગે ॥ અવનિ ચડાવું ચાકાડા ॥ એવું ફહી ગર-
 નતા કિધી ॥ અશ્વે થઈ અસ્વારા ॥ હાથે માંહેયાં
 પલીધું ॥ કિધું મંડળાકાર ॥ ॥ અમરે વાણ મો
 કલ્યો ॥ અંગ અતિ ઊન્નયળ ॥ તે ઊપર ઝાક્ર
 થયો તવા ॥ ઝાચું ઈંદ્રનું જળાદારિતૂધ્વન થ-

यो रक्तवर्णो ललगुटी रुदावी ललाज्जाणं
 डीधं छापडं एनें जांधी इरती पाणाल्ला गीरी तड
 वर मांस रोणिता वरसावे इरी माया एनेनेनां
 जे आदरी ते ताहे हां गडगडि पाज्यां पाणा रुदरे
 गम थोडी इरोाराय पाडतो हांडा वाळ आख्यापा
 पाणनाजी आरुज्यो जेहूनें थाडा एता आदर आ
 एी लणे आह्मणा लडकी रक्षांछे मन्ता सव्यए
 डे शर न्नण जिपरा तेथि जिधरडे मुनि नन्ता एरा
 सामग्री सहु हयि मांझे आ मुनि इरे न्हास्ता न्हास्ता
 टो जेटोणां रक्षांजित्तां भूकतां निस्वास ताडता पा
 धाण पडे मंडप मध्ये आ न्हां होय आछां आणा जर
 दापाडी जिठे आह्मणा थर थर धूने प्राण एताप
 खतनो वरसात वरसे आ सर्प डानी डोटा थयुं
 मंधाडं अतिघण्टं आ न्हां धूम्र गोटा गोटा एपा
 आह्मण सरवे पज्या लूला आ इरे मांझे मांझे पुडार
 हांड सांलणि नव रडे आ इने पज्या धाडारा एडा डो
 डे शिसा रायने आ वीर सांलण डहुं जेडां डांडरो वा
 गवे थरी डाणुं एतीर नव रडेरी लखुं एता अडड
 हेरुं राजरी आ राव रिता धवणा छापरा मांझे छिद्र
 दीसे आ म्हारा आंजर्मा पडिरणा एता पाषाणेने

(૨૨૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

પ્રહારે ખાંણ લાગેા નીસરે મ્હોટા ગડીા નવઝ-
રિના માથામાં વાગેા તવ પંપાણિ પાડે બઢીાીલ
પારાખેની રિતૂઘ્વળ હમનેા નહિંતો દેશં શાપાખ
ધર્મિ સાથે ચાલે નહીંને પારાંકને દાખવે તાપારગા
પાવલણા પાવચન સાંલનિ રૂશીકેરાં
પાઝોધે મુઝ્યો લૂપાળેરા સતગુરુ કહે મુલબડ મું
ણોપાપછે મું વરત્યું તે કાળેરે પારણા પાડવું
લોપા પારાગ સામેરીની દેરીપા રિતુદૂળ
રણમાં ગાલ્યોરે વાસવની પેરે વિરાલ્યોરે
પાઝાધનુષ લઈ ઝાફરચુંરે તે રૂપ અમરે નર
ખ્યુંરે પાણા પાઢાળા પાદેખિ રૂપ તે રક્ષ
કેડા પાપી મુખે ગડગડ્યા માયાવૈ મન્ડપડિપ
રા ઝાફારીથી ઝાવી પડ્યા પારા શરબન સર્વ
સ્થળ કિધી પાડકડ્યા મંડપ સ્થંભા દરો દિરાપ
છી ઝાવરી સ્ફોરા સ્ફોર કરે બ્રહ્માડા રાત્રું
વરે ક્રોધ કીધો લિધાં મ્હોટાં ખાણા ન્હાનો
રાક્ષસ તાલકેત્તા તે ઝિપર કીધું સંધાણા રા
અસુર ઝાવ્યો રાય સ્હામોં મ્હુદાવીને ચક્ષા
સ્થળ સરિર પોતાનું કિધું પાદ્યમાં લીધું વ્રક્ષાપ
પાઅસુરે અંટવઈ ધૂમ્ર નાખ્યું પાપછે પાટી ચીસ

गरीतुहनेतव जांण भारी॥ डिधा इटकावीसा॥ डा
 वणि अर्धर्मि विछज्यो॥ लाव्यो जेइ सल्याया॥
 तिलप्रेमाणो डीधा इटका॥ तव गाएखव मइलाया॥
 गाअसुर न्यारे जोसरे॥ पिर जाण येंधे गात्र
 ाहोकार इरि हरणे इषी लुगावगाडि तुंजी पात्राट
 ाश्रीरामलुनी डिपाथडी॥ इडडाट गगननि मांझे
 ातव मुनियो मरडे त्राटी॥ न्हासान्हासकरे मांझे
 मांहे॥ लायज राणी रेणु शके॥ गाएखवे जाण्युं न्हा
 नुं छैयुं॥ सामग्री लेवाने जाव्या॥ इरि इटे रि
 शने हेंयुं॥ १०॥ राण रान्न राण रान्ना॥ रेणु रह्यो रू
 ढावी यापा॥ नेन्नंन थारो जेइ डोडिनुं॥ तो तुने दे
 रेणु रापा॥ ११॥ गरीसे रीतुहण रातडो॥ लगुटी रू
 ढावी लाणा॥ सतसरुस्त्र जाणो मुडियां॥ पूर्ण
 जाणी डाणा॥ १२॥ अर्धयंदू सम मुडियुं॥ राण
 प्रतापी जाणा॥ ते ताखे तुनें इद्ये वाग्युं॥ तत
 हाण निसर्या प्राणा॥ १३॥ पड्यो पृथ्वीये प्राणको
 णो॥ जाणो करी व्याकुण थयो॥ तव पाताण डे तु विजे
 थई॥ ने २॥ एतल न्हासी गयो॥ १४॥ एण भूडी जं
 तरियाण न्हाडो॥ इरी करे नयनयकारा॥ रितुह
 ने तव पूढ लीधी॥ प्रेरियो तो पार॥ १५॥ आग

(૨૪)

મૃદાલશાઝાખ્યાન

જાનતાં જસુરયાશ્યોપામ્યો જંતરધ્યાનારિતુ
હૂતવફરી જાવ્યોપામજ્યામુનિલગવાનાપડા
શિશિકહે ખિન્નને મારિનેશુંરિત્તહજાવ્યોજહીં
કુંવરકહે કુંઘણુંધાયોપણજાનતાંદીઠોમ્હેનહીં
પડાગાલ્લવવળતૂંજોલિયા,ત્કારેદિઠાનૂંશુંકા
માઝાફણિયેજેજશ્વત્હારોપાજોળીફહારોઠામ
પાટાચોદલોકવિશેજેજવાપસમર્થછેતોજાણ
કુંવરકહેકુંપુઠજાલોજેડિંકેમસાવેખીજીવા
રાખનાઝફેવુંકહીનેજાગમાંડ્યોપાજેકથાજેરલે
થીરહીપાતાજકેતૂંગયોજહાસીપવળતિશુંકર
તોતેસહીપારગાત્રાસપામ્યોનેસ્વાસઝહિયો
પાનૈણેનીરનીરધારાપિલાપકરતોવિરનાપકહે
ફહાંમળશુંયુદ્ધકરનારાપાપાહિમાયજેજાવી
ઝહ્યોપાકરતોરૂદ્ધનોનાદાઝફેવેજરોકુંવંન
ત્કાંદિહુંપાસાંતજ્યોસ્ત્રીનોસાદપારરા
વળણાપાસાંતજ્યોસાદસુંદરીકેરોપથા
યસંગીતગાનરેપાવિલાપવિસરીવિરનોપવા
ડીનાણીદિધાકાનરેપારડાપાકડવુંપાપમું
પારાગછંદફરિગિતનીચાલપાવિ
શ્વાવસુગાંધર્વનીકુંવરિપામૃદાલશાશુભતામરે

૥૩૫ લલિત વિલક્ષણી ૥ માનુની તેજનું ધામરે ૥
 ૥ આજલખે લિતે સોહેલિ સાથે ૥ ચાલતી ગ્રહિહા
 થરે ૥ અરે ગેદ વાડીમાંહ્ય નિત્યે ૥ ગાયસ્ત્રિનો સાથે
 ૥ રાશોલિત વન્ન પવન્ન શીતળ ૥ વાયુ વાઈ મંદનો
 ધુમ્રવેલિ નથી ખેલી, ૥ અરિષ્ટુએ દિન દુઃખનો ૥ ૭ ૥
 દરાક્ષના છે લક્ષ છોડો ૥ છોડ નિચા ચંપાતણા ૥ મોગ
 રા મળિયાગરાં પુલ્ના ૥ લાતિ લાતિ વૃક્ષો ઘણા ૥ ૮ ૥
 થાય અતિ આનંદ ત્હાંતો ૥ સબળ સ્ત્રીનો સાધરે ૥
 કોયેલ મોરને બુલબુલોથી ૥ થતાં મધૂરાનાદરે ૥ પા
 થૈકાર થનથન અપસરા ૥ પગ ઊંચલિ ઘુઘરવન્નડ
 તી ૥ ગાય હરિગિત હરીલઈ ચિતા ૥ અંગ અનંગ નથ
 વતી ૥ ૯ ૥ મધુરિ વાણી સૂરતાંણી ૥ તાન માન બણા
 વતી ૥ કો એક રસના સ્વાદ લેતી ૥ હાથ લાવવં ખાણ
 તી ૥ ૧૦ ૥ મૃદંગ ચંગ ઊપંગ રંગો ૥ નવિન નીત જમાવતી
 રાણિ રીતે રસેલીંતે ૥ ગાન કરતી લાવતી ૥ ટાકોહ
 રગુંથી બિણે તારે ૥ કંઠમાં આરોપતી ૥ કો બાળીવે
 શો છુટે કેરો ૥ કટિ મેખળે શો લાવતી ૥ ૧૧ ૥ અમૃત
 વેણી મૃગા નેણી ૥ અંબન્ન આંબુ કામની ૥ નાચતાં
 આનંદ આણી ૥ નિરમળ ચિર નવનિહ્નની ૥ ૧૨ ૥
 સંઘાણ બાણ કટાક્ષ કરતાં ૥ અમરનેઈ મોહરે ૥

વદન ઈંદૂ માલ્ય બીંદૂ ॥ શૃંગાર શુભરતિ સ્ફોયરો ॥ ૧૧
 ચપળ ચર્ણ તે ધર્ણ ધરતાં ॥ આલિ લાવે ફળ ફારને ॥
 હથિયાર બાંધિ ફરે ફલ્લરો ॥ સખળ લાવી ન્નેરને ॥
 શરાન સખોલ ખોલે દોલવાગે ॥ નિસાણા આણ રૂડિ
 ફરે ॥ હાથ માં ખેડા ફરે તેડાં ॥ વન માં હ્ય ત્રય કો નવ
 ધરે ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ ફરતી એમ મૃદા-
 લશા ॥ સાથે વન માં સુંદરીરો ॥ મૃદાલશાને નિરજ
 તાં ॥ ત્નાઈને ગયો વીસરીરે ॥ ૧૪ ॥ ॥ કુડવું ॥
 મું ॥ ॥ રાગ મા રૂની ચોપાઈ ॥ ॥ મોહ્યો
 મોહ્યો અ ભુતરંગો ॥ ન્યારે અનંગ વાપ્યો અંગે ॥
 ॥ મોહ્યો મોહ્યો નૌતમ નાદે ॥ દીદી નાર તે કરતાં વાદે
 ॥ રાગ આગળ મરડે અંગ અલખેલી ॥ રાણી એક છે
 સૌ સાહેલી ॥ ૧૫ ॥ ગયો દાન્તવ પ્રેમદા પાસે ॥ નેવા
 લાગ્યો અતી ઊલ્લાસે ॥ ૧૬ ॥ ભૂરે ભૂથ ભુવંતીનું
 નેયું ॥ ભૂરે મોહ્યાણે મન પ્રોયું ॥ પાદુમ વેલીને
 અગ્રે રેતો ॥ દેખી દેખી દાન્તવ મ્હોતો ॥ ૧૭ ॥ દીદી મૃ-
 દાલશા લરી મદની ॥ અલોડીક છે શરી વદની ॥ ૧૮ ॥
 ઈંદુ આદીત્ય જે રહ્યા અજકા અજગી રહી છે ગોરે ઘાટ
 લેકે ॥ ૧૯ ॥ ન્હે માં નજ્યાં માણેકને મોતી ॥ નાકે મોરથી
 શામા સ્ફોતી ॥ ૨૦ ॥ છે અધર બીમ્બ પરવાળી ॥ તેજ

પર ચેસરવાળી, જાહાંત કાળે રંગે રંગ્યાવળી શોભા
 ઝેવી નોતમ મળી પશાન્હેવો ચતુર્થિનો ચંદ્રમાયા
 લેવી કપાળની શોભાયા પરાહારહૃદે ફિંગે મોતીનો
 પાખળકાપ નવલત્રોટીનો પડાસેંથે ચૂંબરવક્રે ભ્રમ
 રા શ્રોવણકોરનું નિલું જંબરા પશાકાળાકેશત-
 ણો જંબોડો નાળો ઘુંઘર તેજ ઘોડો પપા જાંબ
 ડીપર જલકાવળી નુગ્મસ્તન નાળો ફુલકળી પશ
 પામતી જાણિજાળી જાંબડલી નાળો પંકજનીપાં
 ખડલી પશારારરી સમું જંબના કોમળગાલે
 ખજ્યાં ખંબજા પટારાતી રોમને કીકી કાળી નૂવે
 છે નેમ મૃગલી જાળી પશા નૃકુટી જન્યોત્તમરગિડ
 સરખી મહીનેત્રકમળને નરખી રંગાકુંઠ કપોતને
 જાકારે નેતે શોભી રહ્યો રંગારે પશા ઊરમન્ડ
 જ માંદેં ફારાનેના મૂલતણો નહીં પારારશાકટીપા
 તળી મેજળે શોભે નેતાં મહા મુનિના મનલો-
 ત્તે પડાકુંકણી કર માંદેં ફેરી પ્કોંચે મણી રહ્યો
 જળહળી રજાહથેળી છે જંબુનવરણી ફેરવે તન
 ડીપર તડણી પશા ચર્ણે જાંબરકેરો નમકો નેપુરજ
 યવટકેરો હમકો રડાછે પંકજવરણી ફાની પરાતી
 રેખા ન્હાની ન્હાની પશા મ્હોટા માનમ મગતી ફળી

॥ત્હેવી બાળાની આંગળી ॥રડાકરેવાતો નવનવી
 મીઠી ॥ત્હેવી દૈતે દારા દીઠી ॥રડાપોતિકો કર અડ
 કાવે ગાલે ॥હસ્તાં મોરનાં મોતી ફાલે ॥ઝગાઓઢ
 ણિ ઝોઢી અંબર પર આછી ॥તેતો પવને જીડેછે પા
 છી ॥ઝગા ઝહેવી પૂર્ણ રૂપ ને બન્ન ॥હરની સરહેછે તે
 વન્ન ॥ઝગા તારા માંહે જ્ઞેયો શરી ॥ત્હેવું વદન ર
 હુંછે હરી ॥ઝગા આસન્ન પાથર્યો રંગી બેરંગી ॥ત
 કીયે બેઠીછે બાળા અંગી ॥ઝગા ચિત્રવત દૈત ત્હું
 તો અટકિયો ॥સ્ફામું ત્નાળી નવ તે શકિયો ॥ઝગા
 અસુર અંતર માંહે વીચારે ॥સૂર વર્ગકો અંતે સ્વી
 કારે ॥ઝગા નેણે પુન્યા સારંગ પાણિ ॥ત્હેને હોસેજે
 ધણિયાણી ॥ઝગા શેષ ભુલ્યા ને નયવરણી ॥પુ
 ણું કુંવારિ કે પરણી ॥ઝગા એતો અબળા હોયે માહ
 રી ॥પરપંચથી લઈ નજાં હરી ॥ઝગા પર્ણિને અટ
 ગૃહસ્થ હું થાજી ॥વેગે લેને સ્થાનેક નજાં ॥જગા
 ઝહેવી દુષ્ટની દુર્મતી ધારી ॥વિસર્યો મર્ણને પામ્યો
 ત્નાઈ ॥જગા ધર્યો ત્નમરાકેરો વેશ ॥થયો નીપટ
 ન્હાનો નેશ ॥જગા અબળા કંઠે કુશમનો ફારાતે
 પર માંડ્યો અતી ગુંબર ॥જગા ઊર ઊપર આવી
 ને બેસે ॥અને કંચુકિ માંહે પેસે ॥જગા ગણજ

એને મોઢું મક્કલાયેા મૃદાલશા જિહ્વેને ઊભી થાયે
 ાજપા સખિને ફેરે કૌતિક ન્નુજો ાત્નમરોખ્યાલે
 પડ્યો છે મૂજો ાજડા મુખ ગળ સ્થળ ઊપર ત્નમે
 ાદૈત રાત્રું વરિને દમે ાજડા પંચ પંચ જ્ઞાયુદ્ધ ધારિ
 ારક્ષા ફેરે પાંચ સો નારી ાજતા નહીં છો છી રાત્ર
 ની કુંવરી ાનવ પામે નવવાને ફરી ાજડા ત્યારે જ્ઞા
 સન ફેરે જ્ઞાવી રહ્યો ાસ્થૂળ શરિરે ત્હાં તે થયો ા
 પગા પછે સહસ્રા કર્મ ત્હાં કીધું ાપ્રૌઢ કાયા દૈતણું
 લીધું ાપી ાશરિર પોતિ કું તે વધારી ાજ્ઞાસન સહિ
 ત ઊચલી નારી ાપરા લઈ ઊઝ્યો પછે જ્ઞાકાશ
 ાધાર્થ પૂઠળ પાંચ સો દાસ ાપડા મારો મારો એમ
 ફેરે તી વળી ાપણ પાપીને ફેરે ચી નળવી ાપજા
 ફહાડી ઝળકતી તરવાર ાનારી ફેરે છે મારા મારા
 પેજા ફોધ નૂષે ફેરે સંધાંણા મૂકે તિવ્ર તાણિને જ્ઞા
 ણા ાપડા જ્ઞરે રાત્રું વરિને ફોણે લીધા ફરી વદની
 નું ફર્ણન કીધા પેજા ચાલો ગાન્ધર્વ લોક માં ભેયો
 એક ના માત પિતાને ફહિયે ાપડા નહિં દીસે ગયા
 નું સ્થાન ાદેખતાં પામ્યો અંતર ધાના ાપડા ખોવા
 ઈ કન્યા કાલી ાઘેર ફેરેવા સરવે ચાલી ાડા જ્ઞ
 જ્ઞા થૈ જ્ઞોસિયાળી ાજા પેણને સોંપી ફતિ સંભા

ળીાડ૫ાહવેગિત્તર શોદેવાસોાસમાચારકેમકહે
 વાશોાડ૫ાગિયટેભર્યાંજાવ્યાંધેરાપણકહેવાય
 નહીંતેપેશાડ૫ાપછેમાતાજીએમપૂછેાતમોઅન
 માન્યાએશુંછેાડ૫ાકફાંગઈં,વરીમ્હારીાનેપર
 ચંદ્રમાનાખૂંઓવારીાડ૫ાદફાડીઆગળથીતે
 જાવેામ્હારેઆંગણિયુંતેસોફાયેાડ૫ામ્હારા
 પ્રાણતણોઆધારાત્કેનેતેરીલાગીવારાાડ૫ા
 કેકોકુંવરીગયુંબુનહરીાઅથવાગઈતેસતમરીા
 દુદારોતોજોલ્યોસખીનોસાથાત્નાંયપડિયાહ-
 મારાહાથાાડ૫ાહમોએકાંઈનવલક્ષ્યુંાકોકન્યા-
 નેહરીગયુંાજનાવન્વચનએહેવાંસાંભળીા
 માખાપનેમુરછાવળીાજાપછેરોતાંનરનેના
 રીાદીહરીનાગુણસંભારીાજારારોતાંમાતપી-
 તાનેઈસાથાસર્વનૈણોકેઅશ્ટપાતાાજાવિ
 શ્વાવસ્તુસોધનકરતોાપીતાઠમેઠામસંચરતો
 ાજાાવળણાાસાંચર્યોતેસોધકર
 તોાપણપુત્રીખોળીનવનડીરેાએકથાએટલે
 થીરહીાહાવેકન્યાકહેકૈપેરેપડીરેાજાપાા
 કડવુંાજરમુંાાશાગસોરઠનીદેશીાા
 આસનલીધુંગિંચલીરેાદૈતછેમહાવિક્રાણાથ

મકી તવ તે મૃદાલશાખા પડિ પેટડિયામાં ફાળાણા
 મુક મુને તું રાક્ષસાણા હું લાગું ત્હારે પાયાપિતા
 જી નેરો વાટડીરો મરો મ્હારી માયાણા ખાપે
 તમારી ખાળકીરો આજી સુંદાઈ અંતરિયાણા
 આ પાપિ હાથ ચઢી ખરેરે દઈ કુરમજને ગાળાડ
 આસો ખીમાતાને નઈ કહોરો મુલ દુખ નધરો રેષા
 ત્વાવિ પદારથ ટળે નહીરો મુલકર્મ તણિનેરે ખા
 આજે મ ટળવળતી તારણીરે કયાંયિ દુષ્ટ રૂદેમાં હા
 યા વિક્રાળ વદન કેશ મોકળારે કૈં નૈણો નીર પ્રવા
 હાપે મૃગાલિને મુખમાં ઘરી તો મવ્યાઘ્ર ન્હાસે
 વન્તા તેમ તે લીધી મૃદાલશારો આરત ભરક
 રતિ રૂદ્ધાણા તો મ પ્રસવતાં પોપટીરે ગ્રહીયા
 લે મંઝારા તેમ લીધી તે મૃદાલશાને, નવફોંયી
 ખૂમડે કારાણા અંતરિયાણા લ્યો મનઘરીરો
 જતિ ઘણો અહં મેયા અહેવે વાટ મધ્યે મળ્યા
 રોગિમયા સહિત મહાદેવાદા પાર્યતિયેસાં
 ભળ્યુંરે ઠકો ખાળકી પડિ ખંધન્ના મુઠાવો મહા
 દેવજીરો લેથી ખાળા ધાય પ્રસન્નાણા વળતું વ
 યા મહાદેવજી નારી નારીની ફરે કારાદયા
 આવેતો મારિ દૈત્ય ગજાપો અખજાને આધા

રાણનાતવ ઊમયાનુ જોમ જોગ્યંયાજો કન્યા-
 નો હરનારાંરે જો પાપીને મારશેરે ॥ તે હશે તુ
 બલરથારા ॥ ૧૧ ॥ રોઈશના તું મૃદાલશા ॥ ૧૨ ॥
 મ માતા બોલ્યાં વાણા ॥ અમર સેન્ય સુતસુ
 ત ખરેરે ॥ ગ્રેહરો ત્હારો પાણા ॥ ૧૨ ॥ કામની
 તે પ્રીછી ગઈરે ॥ નવ પાપી પ્રીછ્યો પેર ॥ પાતા
 ણ પાંચમે લઈ ગયોરે ॥ બન્યાં હતું પોતાનું ઘેર
 ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ જાવ્યો ઘેર પોતા
 તણે ॥ લાવ્યો નારી રતનરે ॥ અન્ય કો ત્હાં નવ
 મળે ॥ કેમ ઊગરે તે સ્ત્રિ બન્નરે ॥ ૧૪ ॥ ॥
 કડવું ॥ ૧૩ ॥ મું ॥ ॥ રાગરામગ્રીની દેરી ॥ ॥
 વૈસમ પાયન બોલ્યા વાણીનુ ॥ અબળા હણી
 ફરીને જાણીનુ ॥ મંદિરમાં છે સુન્ય કારનુ ॥ ન
 મળે ત્રીનું તેણે કારનુ ॥ ૧૫ ॥ ॥ હાળા ॥ ॥
 તે કાર ત્રીનું નવ મળે ॥ ને ફરે આવી વાતા ॥ મૃદા
 લશા જો કલી ઘરમાં ॥ ફરે અશ્રુ પાતા ॥ રાખરે ક
 રમડા રું કડું ॥ મ્હેં કોણ કીધાં પાપ ॥ આસ્થાન
 ક આવી પડી ॥ મુઝ્યાં માને બાપ ॥ ૩ ॥ નવ દૈતવ
 ણ તું બોલિયો ॥ કહો કહાં કરો કહન્ના ॥ સુખ ત્હાં
 નાં વિધલોગવો ॥ ત્નાવતાં ફરિતો બન્ના ॥ ૧૬ ॥

પટકુળ પેરો પદ્મનીાવણિ સોલિતારંગારાપુ
 વં લલ્મપુત્રે ફરીા હું સાંપડ્યો તરથારાપા
 શોફ મુકો સુંદરીા ફરમાં ગ્રહી વરમાળા હાથ
 જાલી માહરાનેા ફરો જાફ જમાળાડા સ્વર્ગ
 સુખથી જધિ છોાને લ્લણશેો વિવેકાતો લો
 ગ લોગવશેો લામનીા મ્હારિ સંગરંગ જનેફ
 ાછા નરા ન આવે તુલનેા નાગર સફરાવું પાન
 ાને જન રેફરો સદાલગીા વાધશે જતિશેવાના
 ઢાખા લોવન બુવો લામનીા તારકર કરતા લા
 સાધન્ય લાયગ લે વસે બેંછોા પુલ્યા હોય જવિ
 નારીા લા જન માન્યા સાકારણો છોા જોલો મુ
 કીને લાળા પરણો મુલને પ્રેમદાાને સરે સઘળાં
 ફાળાળના મૃદાલશા જેમ જોયરોા મનમાં ફરીને
 વિચારા પરણ્યાનો પરગંચ ફરૂાને મતે મલગા
 ડી વારાાળા વચન ફરે પાર્વતી ફેરૂાલ્હેણો જાણું
 છે વરદાના જે પાપીને મારનારોા ફો જાવશેો
 જળવાનાાળા જેવી રિતે મન વિચારીા મુખ
 ફર્યું જ્ઞાનંદા હસિત દીઠી મૃદાલશાા તવ પડ્યો
 માયા ફંદાાળા વિનયયુક્ત તે જોયરીા નહિં જિતા
 વળનું ફાળા હામિઠેકિ વિવાહ ફરોા ફરૂં ફરજાલીશ

આત્માપદાદુદુમ્બ તેડો તમ તણાં દોઈયે મુને
 નથિ દિડીાગીત ગાયે કામની આપણને ચોળીપીઠી
 આપણ સલ્લગન કેઈ નામ લીધું સાંભર્યો ત્હારેભા
 ઈાડિબો ચઢીને આપિયો, નળ થકી આંખ ભરા
 ઈાપ્પા જ્ઞાન વિચારે તેહનુંા દુઃખ લાગ્યું અતિ
 ફરેરા રિતુધ્વજ મ્હારે મારવોા વાળવું ભાઈનુંવેર
 આજ્ઞાગાત્રવનો નઈ ચત્ત ભાગુંા રિતુધ્વજને
 નાખું મારીા દહાલ ભાગે મન તણીા પછેં પરણું
 નૌતમ નારીાપદા એ કુકુલલાની ઈકરીા પિકુલ
 લાછે નામાા ધ્યાન ધરિયું તેહનુંા તવ આવી તે-
 ણો કામાપદા કરનેડીને વિનવેા કન્યા ફેરે મહસા
 ના આયેળા મુને કેમ સંભારીા શુંછે સ્વામિકા-
 ના રાજાજસુર ફેરેતું મૃદાલશાનેા સાચવ રહિ
 નેપાસાા એટલે ફું રિતુધ્વજનોા કરતો આવુંના-
 શાપાત્મા ભાઈ પડ્યો લોમી જીપર, નથી દિધું ત્હેને
 દહેંના ફહો કેમ પરણું પ્રેમદાા તું સાંભળ મ્હારી
 પ્હેંનારરા મૃદાલશા ફેરે સુઃખે ન્નજોાવેગેપ
 ધારો સ્વામિન્નાા હું તમથી નથી વેગળીા હાવે
 થઈ છું તમ આધિન્નાા રડાા વાવળણાા
 આધિન થઈ છું તમ તણોા તવ પાપી ત્હાંથી પર

(૩૬)

મૃદાલરીઆજાપ્યાતઃ

વરેરેાવિપ્રપ્રેમાનંદજેમલણેાપછેયજ્ઞરુશિક

ફિપેરફરેરેાપરશાપાફડવુંપાપજમુંપાપા

રાગધવળધન્યાસીનીદેસીપાનારદભુમુ

ખેજેમજોયરેાસુણોયુધિષ્ઠરરાયભુપારભન

રિતુધ્વજત્ત્રાંજિલોછેાપાયજ્ઞફિપેરધાયભુપાર

પાધનુષટણકારવકુંવરફેરેછેાનીગમનાનીનધો

ષભુપાલણેપ્રાહ્મણનાઈપડ્યોનેઈપાપિનેચ

દિયોરોષભુપારાલોભનકરયાવિપ્રોજાવ્યાપા

ગંગાત્રદેથીઅંધોળીભુપારતુંતેમનુંતેમદેખીને

પાદૈતનેલાગીહોળીભુપારાડારીતુધ્વજેતાલકેતુને

મારયોપાતેવિપ્રકરતાવિંજાણાભુપારકુંવરફેરેખિ

બનેફણવાપામુક્યુંચઠાવીખાણાભુપારજાવ

ચનસુણીનેદાન્નવજોલ્યોપામુખેકરીહોકાર

ભુપારયજ્ઞવિષેજાવિનેપડિયોપાજાવરિયુંઅં

ધકારભુપારપાગિઠ્યાપ્રાહ્મણલોભનકરતાપાલ

ય્યામુકીલોભનભુપારિતુધ્વજવારીનેરાખેપા

જેઠારહોમુનિભનભુપારાડાવિધૂતાસ્ત્રનેખાણ

નમૂકીપામાયાસઘળીકાપીભુપારઅંધારેઅભવા

ળુંકીધુંપાતેનીરાણોકીધોપાપીભુપારજાએકશા

લભતનુંવૃક્ષભ્રોદુંપાતેદૈતલાવ્યોગિપાગીભુપાર

રીતુધ્વન ઊપર તેનાખ્યાં માયા ઊપર તમાડી
 ભાટારા નકુંવરે તવ બાણ ન મેઢેલ્યાં વૃક્ષકી
 ધો તીલ મન્નભા પછે સરશર તાણિને મુક્યાં
 વિંધ્યું દૈતનું ગાત્રભા ટાટોપ પડ્યો ને બનેત
 રક્ષાદ્યું પડ્યાં સરવ આયૂધભા ન્હાઠો દાન્ત
 વરણ મૂકીને ન સ્ત્રેવાયુ યુદ્ધભા પગા શર
 મ્હઠાવ્યું ધનુષ ઊપર ને માશ્વા એકી મૂઢેભા
 પગલું તે પાપીનું દેખી ન અશ્વ હાંફ્યો પૂંઢેભા
 ૧૧ પાખરિયો ને પવન વેગી ન દેવ તણો આપે
 લોભા પાતાલ કેતૂનિ પૂંઢે ધાયો ન નણો પાણી
 નો રેલોભા ૧૨ માયા વૈ મરડાતો ચાલે નાલ્યાં
 હોય અઘોર પંથભા નાલ્યાં અસ્ત્ર ત્હાં અશ્વકિં
 ડેછે નાથિડે નહિ અંધભા ૧૩ થર થર ધ્રુવે ફાં
 ઈ નવ સૂઝે ન મુઝે સ્વાસ ન માયભા નુવે વ
 ણીને પડે હળીને ન ઊઝરુઈ ઊત્તો થાયભા ૧૪
 માશ્વો હાલે એમ વિમાસે ન દેખિ બાંણને કાયા
 કાંપેભા થાક્યો શરીરે સ્થુળ થયોરે ન રખે ઘોડે
 અહાં આવેભા ૧૫ રીતુધ્વન હોકારા કરતો ન
 થાય અશ્વ ઊપરથી બેઠોભા અડે પ્રથ્વી ભેદી
 પારુ પ્રહારે ન પાપી પાતાળે પેઠોભા ૧૬ આ

(૩૮) મૃદાલશાખાખ્યાન.

ગણ નળ અગાધ જાણ્યું ॥ માંહીં દૈત પરવરિયો
જા ॥ તવ લંપાપાત કુર્યું ઘોડાયે ॥ રાયને લઈને
તરિયો જા ॥ ૧૭ ॥ ફાણ પૂંઠળ ગદ્દા ગ્રેહેવરા ॥ અ
નંત નદીને નાળાં જા ॥ તેમાં રિતુધ્વજ ધાતો ફિ
ડો ॥ ન્યાં મનુષ નહીંડે પાળા જા ॥ ૧૮ ॥ અતળ
વિતળ તળાતળ સુતળ ॥ જાણ્યો ચોથે પાતાળ
જા ॥ દૈતે નાણું ને ઘેર નઈ રાતો ॥ કન્યા લેરી લુ
પાળ જા ॥ ૧૯ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ લુપાળ
લેરી લામનીને ॥ તે ચિંતા ચિતમાં થઈ રે ॥
અંતરધાન થયો તે ત્હાંથી ॥ રસાતાળ ખેડે ન
ઈ રે ॥ ૨૦ ॥ ॥ કુડવું ॥ પિપ્પું ॥ ॥ રાગવે
રાડીની દેરી ॥ ॥ અંતરધાન થયો અસુ
રતે ॥ નઈ ખેડે રસાતળા ॥ રિતુધ્વજ મનમાં વિ
માસે ॥ ને અશ્વચાલ્યો સુતળા ॥ ૨૧ ॥ લૂલ્યો વાટ
ઊંચાટ થયો ॥ લુલામણો પડ્યો લ્હંભા ॥ નળમાં
વાટ નહીં વાળ તે ॥ નેવાનો નહિં અનુક્રમારા ॥
દરો દિરા ॥ નુવે ખેડાકળો ॥ તવ ગલરાયો રાય
॥ ખેટલે અશ્વને જ્ઞાન થયું ॥ તે મૃદાલરી ॥ લણિ
ન્યા ॥ ૩ ॥ રાય ઘોડાને ઘણું એક ખેંચે ॥ પાળ મંદિ
ર ॥ લણિ મરડાયા ॥ રીસ કરીને ચાલક મારે ॥ તથ

લોચનરાતાં થાય પાજા અમ્બ કહ્યું તો કરે નહીં
 પામન ન્નવા દૈતને ઘેરા રાયે ન્નાયું ને કહાં ન્નય
 ન્નેગિં પરી થાય છે પેરા પામન પોતાનું દહક-
 રીને પાછૂરિ મૂકિ વાળુ ની વાગા અમ્બ ચાલ્યો
 દાન્નવને મંદિરા ચપળ ચલાવી પાગા પાગ્લે
 વેળળ રહિત એક સ્થાન આવી પાછો પાછો
 તિ રમ્યા તે મધ્યે પાધરો નઈ પેઠો ઘોડાને
 તે છે ગમ્યા પાધરો વેળીનું અરીક વન્ન છે
 તેની રીતના છે ઘણા ઠામ ઠામ અન્નવાળાં દે
 ખે પામુક્યા છે નાગ તણા મણિ પાટા તે મધ્યે
 એક સરોવર સુંદરા નિર્મળ નળ ત્હાં લેહે કે પાળે પા
 ખે તરુવર રોષ્યાં પાવના ચંદન પ્લેકે પાવના રા
 નું વર અતિ હર્ષ પામ્યો પીધું રીતજ નળા
 તે મૂકીને આગળ ચાલ્યો એક આવી દારૂણ
 સ્થળ પાવના તે દેખી નૂપત ત્નય પામ્યો પડ્યા
 દિઠા છે સહુ બંધા ફીર પતંગને માંસ શોણિત
 પાત્કાં વાઝુ આવે હૂંઝા પાવના ત્વચા કરમને
 પદ મસ્તક અર્ધ કરડેલાં પડ્યાં રિતુધ્વજ
 વિસ્મેયો પાવું પ્રલય કાળ થયો હવાં પાવના
 દારૂણ ઘાટ દિસે હરો કો દૈત કરો વાસા અ

(૪૦) મૃદાલશા આખ્યાન

શ્વબુદ્ધિએ કું અહીં આવ્યો પાહવે લુવ્યાની રીંગા
શાપડારે નિવ શિવ તુલ રાખણ હારો પા આવ્યું જં
તરજાન પા અફેવું કહીને ઘોડે બેઝ્યો પા સમઘા શ્રી
લગવાના પા રાજા આગળ બતાં મંદિર આવ્યું પા કન
ક તણો છે કોટા મહા મનોહર દેખિને પા અશ્વને મા
રાવી ડોટા પા માળિયાં શુભ નળિયાં પા અટારી
ત્હાં શોભે પા સૂદર ચોક પરશાળ પટમહા પા નેતાં
માં મનડું લોભે પા રજા બનતદાર અરૂં બે નળી પા રા
વટિ રમણી કદીસે પા ફિરાને આણે ક મોતી પા નેતાં
મનડું હીસે પા રજા પા વલણ પા પા હિસે
મનડું અવિ લોકે તાં પા લોવનની શોભા ઘણીરે
પારાળ કુંવર પરવર્યો પા ન્યાં છે કન્યા ગાંધર્વ તણીરે પા
પટા પા કડવું પા રડમું પા પારાગે દે દારો પા
ન્યારે આવ્યો રાજદ્વારા પા બારણો મુકીને તો બાર
પારાળ કુંવર હરે હરે પા મંદિરમાં દેમ પરવરે પા
મનમાં તે દરેડગમગ પા તથ યુક્ત થઈ માંડે પગા
પેડગ બેડું કરમાં ધરી પા સમર્યા મનથી હરહરી પા
પા પાટાળ પા પા ધર્મ બેડગ મન દરુ કરીને પા
પા માં તળણો નિવ બોવા પા થાતાર હોસે તે થશે
પા નનવું અંતઃપુર નેવા પાડા માયવે એરું મા

યા કીધી ॥ મુળને મોઢવા માટે ॥ એ પ્રપંચ નહોય
 પાપીનો ॥ શું મંદિરમાં મુને વાટે ॥ જા સુરપતિના
 લોવન્ન સરખું ॥ ને શા માટે છે મૂન્યા ॥ કનક કોલ
 થિ કમકીધું ॥ નાણાની નથી નૂન્યા ॥ પાનારી ન-
 પૂશક કે પુરુષ ॥ કો નથી પક્ષીને પશુ ॥ કરનારે ઘ-
 ણો ખેરય કીધો ॥ તો શા માટે નથી વસ્યું ॥ ડા
 એ મ કરતો આઘેરો ગાલ્યો ॥ રાય શત્રૂનિત્તો
 તન્ના ॥ વિકુન્ડળા દાસી દિઠી ॥ કરતી અંગમર
 તન્ના ॥ ડા સૂંઘર રૂપને મદન પૂરણા ॥ દિઠો જાન
 વતો રાય ॥ સાદ કરતી સ્ફેલંદ્રીતો ॥ અંતઃ પુરમાં
 ન્યા ॥ ટા મૃદાલશા પ્રત્તે દારી ॥ જોલી ॥ ખેડુ
 ફરી કરન્નેડ ॥ રાણિનિ રાજ કો જાવે છે તે પરા
 કામ જોવા ॥ કોડા ॥ લા સાંભળીતે શામા
 હરખી ॥ પાર્વતિ વચન થયું સાચું ॥ પાપિને વ-
 ઘ કરી મુને વરે ॥ એવું નઈને નચ્યું ॥ ૧૦ ॥ જાણ
 જા અંતર પર કિધું ॥ લલ્લન મનમાં આણી ॥
 પછે સ્ફેલંદ્રી સ્ફામી મોડલી ॥ પાત્ર તરીને પા-
 ણી ॥ ૧૧ ॥ જાવ તાવ કરી મોડલી ॥ જોલી વિ-
 કુન્ડલા વાણી ॥ જાઘા પધારો શોક મૂકી ॥ તમ
 ને તેડે મુજરાણી ॥ ૧૨ ॥ વાયડ સાંભળી શામાડે-

(૪૨)

મૃદાલરીઆખ્યાન

રાંઆવિસ્મય પામ્યો લૂપાદાસી ન્હેની આહા-
વીછે તેગા રાણીનું કેવું રૂપા ૧૩ ૥

ચળણા ૥ ૥ રૂપે નેવા ગયો ગુણવંતો ૥

આપ હૈડું દૃઢ કરીરે ૥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ એમ ત્નેણે ૥

પછી કેમ મળી તે સુંદરીરે ૥ ૧૪ ૥ ૥ કડવું

૧૭ મું ૥ ૥ રાગ બેહાગડાની ચોપાઈ ૥

૥ ૥ રાજકુંવર ગયો બિલ્હાસે ૥ દાસી

આવિ મૃદાલરી પાસે ૥ ૧૫ ૥ રાણિ કને આજ્ઞા

લીધી ૥ આપિ આસન પૂર્વ દીધી ૥ રાજા નેઈ

પાતાલ કેત્રનું ઘર ૥ ત્નેણે વાસવસે વિશ્વંતર

૥ ૩ ૥ દ્વાર રાખેા હારોહારે ૥ લીપિ લીત કનક

નીગારે ૥ મધ્યે સ્ફટિક મણિના સ્થંભા સ્ફામા

સ્ફામી દિસે પ્રતિબિમ્બ ૥ ૧૬ ૥ ચિત્રામણ સ્ફો

પાસે ચળકે ૥ મુકતા કૃષ્ણના તોરણ લળકે ૥ ૩ ૥

એવું સદન મુક્યું છે સમારી ૥ રીતુધ્વજ સ્થો છે

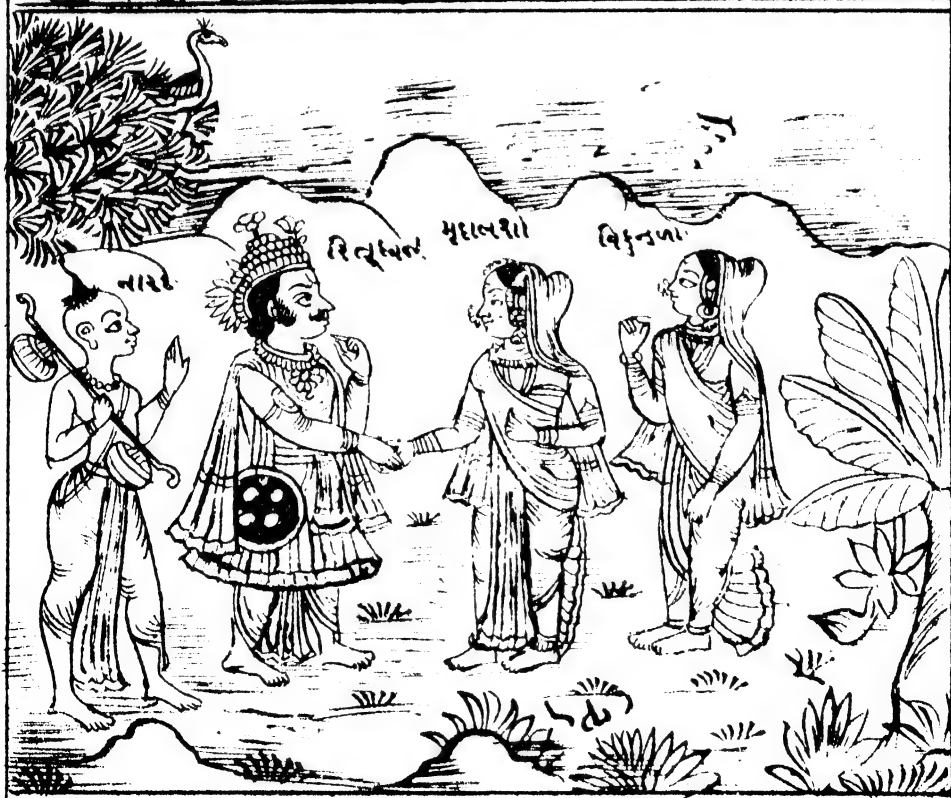
વિચારી ૥ આપ છે બોલ્યો રાજકુમાર ૥ દાસીને

પુછ્યો સમાચાર ૥ તાતમો નતે દિસો છો એક

૥ આતો જોરડી દિસે અનેક ૥ ૧૭ ૥ એકોણે સ

માર્થે ધામા એકેના વસનારનું રું નામા ૧૦

૥ લુવન શામાટે છે સુંનકાર ૥ ૩ ૥ વાતમાંડી

(૪૪) મૃદાલરીગજાખ્યાન.

નેનારાગજાત્કારે કહે વિદુન્ડલાનારીસતવા
ત કુંજું વિચારીગજાઘડિ વિશ્વકરમાજે અશ્વ
મેવાગજાહીં પૂર્વે વસ્તા વિશ્વદેવાગજાએકદૈત
હતો કુંડલધારાઈંદ્રિ સોંખ્યું તેને ઘરખારાગજા
અહાંથી દેવથયા વિદાયેગજાકુંડલધારરહ્યો અહાં
રાયેગજાપાતે રાજનની કુંમારીગજાન્હાનપણમાં
કું અંગે સારીગજાપિતા માર્યો મ્હારોગજા
હામગજાતાજ પાતાલ અહેવાંનામાગજાએછે
બુદ્ધકેતૂનાખાળગજાત્કેનાંરૂપ મહાવિક્રાળગજા
૧૮ગજાતેણે ઘરરિદ્ધિ લૂરિ લીધીગજાખન્યોએદા
સી મુળને કીધીગજા૧૯ગજાદુષ્ટ દમેછે ત્રણલોચન
સર્વે લૂરિ લય્યું અહાં ધન્નારગજામૂનેં રાખીછે
ઘણતીવારીગજાકોણ લણે અહાં પીડામ્હારીગજા
૨૦ગજાએક ગાલ્લવનામે રૂચિભક્ષાત્કેનોત્ર
ણવાર લાગ્યો યગન્નારગજારાજા રાજનરિતુધ્વનછે
ખખવંતાત્કેણે આણ્યોએકનો અંતગજાપાતા
ળકેતૂગયો ન્હાસીગજારીતુધ્વનનાચુદ્ધીત્રાસી
ગજા૨૧ગજાએક મૃદાલરીગજાનામે નારીગજાવિશ્વાવસુ
ગાંધર્વ કુંમારીગજા૨૨ગજાત્કેનુંરૂપ મનોહરનરખી
ગજા૨૩ગજાલ્લાવ્યોપાપિતે હરખીગજા૨૪ગજાલ્લાવ્યોક-

ન્યાહરીને દાણેપાપિ લેઝાવ્યો પાતાળેપાણ
 પાપરણવાની કીધિ સન્નઈતવ સાંભર્યો પોતાનો
 લાઈપારદામૂને મુકી સાચવવાધેરાતેતોગયો
 વાળવાવેરાપરલાન્નણીએ તેલિયાકોણેમાયી
 પાણલાયેગેતમોપધાર્યાપાડનાએકન્યાહવેત-
 મનેદ્રાવીપાકોવાતદિસેછેલાવીપાડપાતમેપ્રેમે
 પ્રેમદાનેપરણોપાઝામ્મોલસબળછેઘણોપાડર
 પાએઈશ્વરેતમનેજાપીપાકેલાથાઓજાવરો
 પાપીપાડપાત્યારેરિતુધ્વજબોલ્યોવાણીપાદેખ
 ડોમૃદાલશારાણીપાડપાહૂછડિંઅયોધ્યાનોરા
 બન્નાપાતાલકેતુકિધોપાતન્નાપાડપાપછેપાતાલ
 કેતુપ્રેધાયોપાઝાંઝાવ્યોનેકાંસંતાયોપાડ
 ત્કારેબ્જયુછેમહાસુભદ્રાપાઝાણિયેદાદુંઅંતર
 પદ્માપડપાડઅત્રથીઈદૂબહારાપાઝેવીનૈણો
 નિરખીનારાપડપામીરેમીટબન્યોનીમળીપાડ
 બવાતરૂદેથીટળીપાડપાહૂર્ષેનૈણોનૈણોરસપી-
 ધોપાપીતાંમુર્છિતતરનેકિધોપાજના
 વળણાપાપાચિત્રામણબન્યોથયાપાપછે
 મૃદાલશાશુંવદેરેપાવિપ્રપ્રેમાનંદકહેપાશ્રોતા
 બન્નધરોરૂદેરેપાજપાપાકડબુંપાજમુંપા

(૪૬)

મૃદાલરીઆ જાણ્યાન.

રાગબિહાગડોઆ આબોલોબોલો લટકા
ળા રાયઆ મુખને મલકડેઆહું તોલાશું તમારે પાય
મુખને મલકડેઆશા તમોજનમાન્યાતે શુંય, મુ-
ખને મલકડેઆકાંઈ મન્ન ન આવી કુંય, મુખને મ-
લકડેઆરા હવે જ્ઞાનીને આપે સંત્તાળિયે, મુખ-
ને મલકડેઆ પેચ પાઘડિનો છૂટ્યો વાળિયે, મુ-
ખને મલકડેઆડા અફેહું બડગ પેડે છે ગળી, મુખ-
ને મલકડેઆ વાગશે તોબોરો સૌ રળી, મુખને
મલકડેઆજા આંખ શું કરો અર્ધ પડિયાળિ, મુખ-
ને મલકડેઆ પાઘરી દિસે છે રઢિયાળી, મુખને મલ-
કડેઆપેા દ્રષ્ટ તો કાંઈ રાખીયે સાદિ, મુખને મલ-
કડેઆ જેમ ના ફીને છોકરવાદિઆ મુખને મલકડેઆ
ફા પુછા પુછ કસો માં મહારાજ, મુખને મલકડે
આકરો વિવાહનો તમો સાળા મુખને મલકડેઆ
મુને ફફી ગયાં જિમયા દેવા મુખને મલકડેઆલા
બધરો નાહિં દેવ, મુખને મલકડેઆટા નથી જીભું
ત્રીભું ફોય, મુખને મલકડેઆ હવે વિદલ્ય મનરે
ફોય, મુખને મલકડેઆલા હવે શું નણાવો છો પ્રીત
આ મુખને મલકડેઆ હમો પ્રીછું પુરૂષની રીત, મુખ-
ને મલકડેઆજા તમો મનમાં ધરો નવફોધીર, મુ-

ખેને મલકડે ॥ મ્હારે તમો છો મનના હીર, મુખ
 ને મલકડે ॥ ૧૧ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ સુણ્ય રી
 ત નાણું પુરૂષની ॥ તવ રાજા જોલ્યો હે રતી ॥ ચા
 લ દેખી ચતુર નરની ॥ પછે મૃદાલશા ઘેલી થતી
 ॥ ૧૨ ॥ ॥ કડવું ચલ મું ॥ ॥ રાગ કેદારાની
 ચાલ દુકડી ॥ ॥ દેખિ ચાલતે ચતુર નરની
 ॥ માયા લાગી રાજકુંવરની ॥ ૧૩ ॥ કાંઈ મોઢેરી તે
 થાતી ॥ મૂખ કળા કરે મદનાતી ॥ ૧૪ ॥ પછી મુન્ય
 થઈ રહિ મ્હોડે ॥ પાછી જો સરિ આઘું ગ્હોડાને
 મતે મરાય આઘો આવે ॥ પ્રીતે પ્રેમ કરીને જો
 લાવે ॥ ૧૫ ॥ ફાવે લાલ ફ્હોંની ધરો છો ॥ ને શામ
 દે લલ્લન કરો છો ॥ મુખ વદન કળા દેખાડો ॥
 સુખ સ્વર્ગનું પામી પમાડો ॥ ૧૬ ॥ મોહ્યો મોહ્યો
 તમારે લલકે ॥ તો સે ન જોલો મુખ મલકે ॥ ૧૭ ॥
 મુન્ય થયાં હો નારી ॥ નવ જોલો પ્રથમ મુને મા
 રી ॥ ૧૮ ॥ આ અંબર ફેર્યું છે આછું ॥ મુખ જિપર
 થી કરો તે પાછું ॥ હું મોહ્યો છું અદભૂત એને ॥
 ફરી વદતી તે ત્હારે તેને ॥ ૧૯ ॥ મૂખ દેખાય
 છે ઘૂંઘટ માં ॥ લાલ મૂકી વદો જિલ્લટ માં ॥
 ત્યારે ઘૂંઘટને પરી લીધો ॥ રીત્ત ધ્યનને ઘેલો

(૪૮૮)

મૃદાલસરીઆ જાખ્યાન

કિંધોઆડાશાંમાનો લાવ લહિ કું જાળાઆમુ
ખન્નણો ચંદ્રની કળાઆરહ્યો રાન્ પાસે જાવી
પાખોલે નવ જાખળા જોલાવીઆજાલરાયો
માયાને પાસે પાને મલ્મર અંબૂન નિવાસો
તેને રૂપે તે મેરૂડોલે પા તો મનુષ્ય તે કોણ તો લો
તા પાસે આવી બેઠો તે રાયે પા પામરિયે દોળે
છે વાયે પા કયરો વળજ્યો તે દે છે નાંખી પા મૃદા
લસરીની જિરાડી માંખી પા પા મૂખ નૂવે છે કું
રી કું રી પા મ્હારા સમ જોલો સુંદરી પા મ્હું મુક્ય
છે તમને વરી પા તો શૂં લાનધરો ઓસરિ પા
પાજ્ઞાં તો છે એક કિંકરી પા નૂવો પ્રેમે નૈણાંલરી
પા આવો સાથે કુંણાકરી પા ઈશ્વર આપરો જા
નરી પાજ્ઞાતમો ગાંધર્વની કુંવરી પા પાપિ લા
વ્યો તમને હરિ પા કું તો તેહને નાંખિશીમારી
તું તો સેનવ સમને નારી પાજ્ઞા રૂમો કુંધું
પ્રણિપત્ત કરી પા નવ જોલો તો નૈશ કું મરી પાત
મો પરો કરો ઘુંઘટ પા જોલો પાયે ધડું મુગટ પા
પાપાય કું પામરીનો પટ્ટા વદોવાણી આણી
જિલટ પાજ્ઞે મિથ્યા શી કરવી ચટ્ટા સંધું પ્રીધું
નથી કું નટ્ટાજ્ઞા પાપિ હરિ લાવ્યો છે લુનને

મૃદાલશાખ્યાન. (૪૯)

પાતેતો ઘણું દહાજે છે મુનને ॥ વ્હાલી તુલકાને
ધરૂંવટા વેરિનું શિર કાપીસ સદા ॥ પપાટા જો દે
હ તાણી ખરપટા ॥ જિહો નારી જાણી જિલ્દામ
ન મેળવવાનો કોડ ॥ વ્હાલી તુછે મ્હારી નેડા
૧૬ ॥ ॥ વળણા ॥ ॥ પછિ જિલ્દ
આણી ખન્યો મળિયાં ॥ કહે તત પ્રેમાનંદે ॥
પછે પાણી ગૃહણ કેમ હવું ॥ તેનું કહું પદ્યંધરે
૧૭ ॥ ॥ કડવું ॥ રમું ॥ ॥ રાગેદેશ ॥ ખ
ની ચોપાઈ ॥ ॥ નારદ કહે સાંત્વજો ને
ધર્મ ॥ પછી કેમ થયું વિવાહનું કર્મ ॥ ૧ ॥ મૃદાલ
શા રાજને મળી ॥ આકાશે ચિત્તળી સમત્તળી
૧૨ ॥ તવ રાજને વાણી ઓચરી ॥ અશ્વ ઊપર
જેસો સુંદરી ॥ દાસીને કહ્યું થૈયે વિદાય ॥ એટલે
આવ્યા નારદ રૂપી રાયા ॥ રા રૂપિ તણું કિધું પૂન
ન્ના ॥ સમાચાર કહ્યો રાજના ॥ પાત્નલું થયું આ
વ્યા મહારાજા ॥ મુન સરખું કે કહિયે કાળા કાળા
૨૬ કહે સારો શિશ્રે કાર્ય ॥ આવ્યો છૂંદું થવા
આચાર્યા ॥ પાપરણી થાઓ અશ્વે ॥ અશ્વારા
યોરિ રચી તવ અહ્ય કુમારા ॥ સાવળતા જોલ્યા
મુની લગવાના ॥ વિકુન્ડલા દેતું કન્યાદાના ॥ સા

(૫૦)

મૃદાલ્પશાસ્ત્રાખ્યાન.

જ્ઞારોપી કંઠે વરમાળાગાંધર્વ વિવાહ કિંધો
તત્કાળાગાનાતારદઝંતરધાન તવથયાત
ત્પરથૈન ર નારી રીભિયાંગાગાદાસી જ્ઞેમજો
લી મુખવાળા તમો બન્યોને ફળે ફલ્યાણા
૧૨ા રાય અશ્વે બેઠાને ફધરીા જોછંગે બેઠી
સુંદરીા ૧૩ા દેવતા જ્ઞેખાપેલો તુરીા બેમજા
વ્યોતેમ ચાલ્યો ફરીા ૧૪ા ગાલ્પવ જોદે રૂષી
બુવેવાટાન જાવ્યો કુંવર તેથી તે બિયાટાપ
ગયા ઘોડાને પગલે પળ્યાા જ્ઞેવે કુંવર ફળ્યાને
લે વારે મળ્યાા ૧૫ા બિતરી ફેઠાં ફર્યો નમસ્કારા
જથઈતી ફલ્યો સમાચારા ૧૬ા રૂરી ગાલ્પ
વતો ફરેખ્યા ઘણાં માનવ વાઘ્ય પોતા તાણા
૧૭ા જ્ઞેના પિતાને લગાડું પાયા રતનસરી-
ખી લે ફળ્યાયા ૧૮ા પછે જયોધ્યા જાવ્યા રૂષી
રાયા વધામણાં પુરમધ્યે નય્યા રના સેવકજા
વ્યાશત્રુભિત લણીા રત્નાં મિ સાંભળિયે વધામ
ણીા ૨૧ા પુત્રલાવ્યો પરણી પ્રેમદાા બિચોરા
બન મનમાં જતિ મુદાારરા રૂશિને પાયેશ-
ત્રુભિત પડ્યોા જાલપુત્ર મને પડ્યો બડ્યોા ૨૩
સાથે શામાની ફીધી બેડા મુનિ તમે પ્હોં-

ચાડ્યાકોડારહ્યા નમ્ર નન મળવા જાવિયા
 યોગ્યરીતે લેટ લાવિયા તારેપા પાંચ દિવસ મુનિ
 પ્રોણા રહ્યા પછે પોતાને સ્થાનક ગયા રહ્ય
 તારાભગ્ને જિમંગલ ધરી પુત્રનો વિવાહ માંડ્યો
 ફરી રહ્યા મૃદાલશાસ્ત્રાને પુછી વાત કોણ તમા
 રાં માતને તાતા રહ્યા કુટુંબ સર્વનું લીધું તા
 મા સસરે જોળખ્યો સારો હામા રહ્યા પછે
 લખ્યો પત્રે સમાચારાગાંધર્વ લોક ગયો સર
 દારા ડગાળ્યો સેવક જાવ્યો કોડશાસ્ત્રા
 કાગળ લ્યોની વિશ્વાવસ્તુ ડગા સ્વસ્તશ્રીગાં
 ધર્વનો દેરી વિશ્વાવસ્તુ નામેને નરેશા ડગા
 લખિતંગ શત્રુભિત મહિપતી જામો રહ્યા છજી
 તમારીવતી ડગાળી જો કનેછે વધામણી
 જોવાઈ દીકરી નેતમ તણી ડગા પાતાલકેતુ
 ગયોતો ફરી તે કન્યા મુન પુત્રશુંવરી ડગા
 નારદભિયે કરાવ્યો વિવાહા મુને ફરી જિપનીછે
 ઈચ્છાયા ડગા માટે મળવાને જાવને તારીત
 ઘટે ને તે લાવને ડગા રોવકને શિવનું છે વચન
 ના તો જહિં લગી જાવ્યો રાત્રના ડગાળાકિ
 હમો જાવિ ફોંચિયે જહિં પાણશું ફરીયે જે

(૫૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન

જનમગતી નહીં ॥ ૭૮ ॥ વાંચ્યું પત્ર તે વેગે કરી ॥
ખોલ્યો રાત્ર નેણે ॥ ૭૯ ॥ તરી ॥ ૮૦ ॥ જો શું સા-
ચું કે છે સ્વપન્ના ॥ ૮૧ ॥ લી દિકરી રૂપ રતન્ના ॥ ૮૨ ॥
આલો સર્વ કો વેગે કરી ॥ ૮૩ ॥ વિધીયે પરણાવું દિ-
કરી ॥ ૮૪ ॥ ગાંધર્વ સર્વ થયા સાર્વધાના ॥ ૮૫ ॥
ધાંધન્ન તરી વૈમાના ॥ ૮૬ ॥ ગામમાં વરત્યો ન-
વલયકાર ॥ ૮૭ ॥ અયોધ્યા આવ્યો પરિવાર ॥ ૮૮ ॥
તેલ્યાં સર્વે વેગે કરી ॥ ૮૯ ॥ માત તાતને મળિ દીક-
રી ॥ ૯૦ ॥ અથ ઈતિ પછે કહી નવવાતા ॥ ૯૧ ॥
પામ્યાં માતને તાતા ॥ ૯૨ ॥ આપી કન્યા દાન લા-
ગ્યો પાયા ॥ ૯૩ ॥ વિશ્વાવસુ જાદે થૈ વિદાય ॥ ૯૪ ॥ પુ-
ત્રિ કહે પિતા ॥ ૯૫ ॥ પરવરો ॥ ૯૬ ॥ ઈંદ્રપે અધિકો સ-
સરો ॥ ૯૭ ॥ ॥ વલણ ॥ ૯૮ ॥ ॥ સસરા
નું સુખ છે ઘણું ॥ ૯૯ ॥ તવ દુદુંજ સર્વ પાછું ક્યું રે ॥
નારદ કહે સુણો ધર્મ રાત્ર ॥ ૧૦૦ ॥ પછે મૃદાલશાખે
શું ક્યું રે ॥ ૧૦૧ ॥ ॥ કડવું ॥ ૧૦૨ ॥ ॥
રાગ ગોડીની દેરી ॥ ૧૦૩ ॥ ॥ સતત બુદ્ધિવાળી ॥
ચરે ॥ ૧૦૪ ॥ સાંતળી સુત્ર ॥ ૧૦૫ ॥ મન્ન ॥ ૧૦૬ ॥ પામ્યાં
ઘણું પ્રેમદા ॥ ૧૦૭ ॥ સસરા તણે લોવન્ના ॥ ૧૦૮ ॥ પ્રી-
તવાધે તવ નવી ॥ ૧૦૯ ॥ શામાને સ્વામી સાથ ॥

મૃદાલશાના ફાથનો મણિાજાંધ્યો પતિને ફાથ
 પરાસતી ઓણિપેર ઝોયરે રેાસાંલજો મ્હારાશા
 મામણિ દેખિસ તમથી વેગણો તોાફું મરિશા
 આઠામાડાફોને ધિરશો નનાથજીઆ
 પણો છે દુશમન્ના પાતાલકેતુ ફેરે સોધતોરેા
 તજી ઉદકુને અન્નાશાન્નૂઠિ વાત ગિરાડશેરેા
 ન્યારે તમો નશો ગામાા મણિ નેઈરેા ઓફ-
 દોતોામ રિશા આણે ઠામાપાતે વેળાથીજાં
 ધિયોરેાને મણી અગમઘાટેા મૃગયારમવાનિસ
 થોં તેા રાયવતની વાટેાડાા ઓફ સરોવર આ-
 યિયુંા ત્યાંજિતર્યો ઘાલુંમારારીતજ નજ પીવા
 સાંચર્યોા વૃક્ષે જાંધી તોખારાડાપોસત્તરિપા
 ણી તણીરેાજીમમાંહે ધરિને પાગાા તેજમણિનું
 માલ્યે પડીયુંા દેખિ નિફળ્યાજેનાગાદારિવૃષ્ય
 જપાછો ઝોસરીાને ધનુષલીધૂંતાણીા માર-
 ચામાંડે ભેદલેાતવ સર્પ જોન્યાવાણીાલાફ
 મોઆવ્યાછજિં ફર્ધમાંરેાત્હારો મણિ દિહોઝાત
 ફારામનુષ્યમાં તું અધિકછેામાહે ફિને મિત્રાયા
 શાજનાઅન્યોઅન્ય આવી મળ્યાાને અધરા
 ખાધાસજાા રૂપેત્રણજણશેત્તતારેાઅહ્યાયિ

(૫૪) મૃદાલશાઝ્ઞાપ્ત્યાન.

ષ્યુ રૂદ્ર નેમાા૧૧ાારીતુદ્ને માંડી કહ્યો નેાઝથ
ઈતિ સમાચારા તમો ક્ષોના છો દીકરા તવ
બોલ્યા નાગકુમારા૧૨ાાન્યાત હમારી નાગ-
નીછોાપાતાળ હમારૂ ગામાા ઝરલક નાગના
દિકરા હમોાા ચંદ્ર ચુગમણિ નામાા૧૩ાાહમો
ક્ષોરા પુરૂષ રફિયે નમ્યારેાથિયો ઝાપણે મિત્રા
ચારા રીતુધ્વલ રાત્ન આવલ્નેાતમો નિત્યઝા
ણે ઠારા૧૪ાા સુખ દેખાડી રા સ્વર્ગનૂાતમે રા-
ખ્યો ગાલ્લવનો યાગા યાગ વિશેથી પામિયોરે
ાલોવન વિશે તું લાગ્યાા૧૫ાા તું ફાલો ઝ-
તિ દેવનેામટે મિત્ર તું યોગ્યાાહવે હમો નવ સ
હી સદ્ગા લાઈ તમારો વિયોગાા૧૬ાા ને દહાડે
આવશો નહિાતે દહાડે અપવાસા પછી તે પા-
છા ફર્યાાઝંતરે અતિ ઊલ્હાસાા૧૭ાાત્રણ નણ
નિત્ય આવી મળેામેવા લાવે અમૂલ્યાાખાથ
પિયે આનંદ રહીાસૂખ ભોગવે અતૂલ્યાા૧૮ાા
અયોધ્યા પેતિ આવતોાા ન્યાં વસે નાગકુમાર
ાવળાવીને વળે નાગતેાા ફરિને ક્ષોણાચારાણિ
ાપિતા પૂછે પુત્રનેાાક્યાં નમ્મોછો નિત તન્નાડિ
તર પાછો વળે નહિ તેાાકે મફદેવાય મનુશ્ય મળ-

नूतना रूपा ॥ वपुषा ॥ अडेम डहे मणवूं म
 नुष्यनुं ॥ अथे इथा अटेलेथी रहीरे ॥ विप्रप्रेमानंद
 अडेम डहे ॥ ताखडे तू करतो रंज्यां सहीरे ॥ २१ ॥
 डडवुं ॥ २२ ॥ ॥ रागधवणधनासीनीदेरी ॥
 ॥ श्री सतगुरु अडेम वाणिज्योले ॥ सां
 लणो रंजुलनड रायल ॥ पाताखडे तू अडे रंजुं डिंधां
 तेहनी डहुं डुं इथायल ॥ २३ ॥ रसाताणथी पाछोअ
 व्यो ॥ ल्यां छे पोतानूं धामल ॥ दुष्ट आवतो न्नेर
 दासी ॥ रोई ईछोडी हामल ॥ २४ ॥ दाबवतो बि
 रुमयथयोरे ॥ अडेम डवे छे दासल ॥ जियाट अ
 तिछे अनंगि अंगे ॥ २५ ॥ रणे स्त्रिपामी होय नारील ॥
 उपाधाईने मंदिरसां पेठो ॥ भूदाखरी ॥ नेलेयाल
 ॥ आसत तेहनुं सुनुं नेतां ॥ पापि लाज्योरोवा
 ल ॥ २६ ॥ डेहेरे दासी डहुं गई अज्यल ॥ म्फारा प्राण
 तणो आधारल ॥ विडुलना डहे डोआव्यो ॥ रू
 लटरान डुमारल ॥ २७ ॥ पा ॥ भूदाखरी ॥ तो डरग्रहीने
 ॥ वात डें अडे त्नाजील ॥ म्फाडूं डंई त्हां नहिं
 याव्युं ॥ लडाडु बोणी नाजील ॥ २८ ॥ पापनवेगीडो
 देवनोवाल ॥ ते जिपरजे हां नरनारल ॥ अडेवी
 वात सुणी पापीये ॥ २९ ॥ जेह जाणनो जाई मारल ॥

(૫૬)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

ઝાંઘણી ધૃતે કાંઈ ન સૂતે ॥ ખોળા ખોળ અતિ માં
ડિંજા વણ વાંકે મુને મૃદાલશારે ॥ ગઈ અહાં
થકિ છાંડિજા ॥ ટાઠા અન્નનળ ફું ફ્યારે લણિંન્ને ॥
મૃદાલશા મળે રાણીજા ॥ લઈ બનાશે ને નિર-
ખાય તો ॥ લાવું તેનો અંત આણીજા ॥ લાર-
ખે રિતુધ્વજ ફાથ ચઢી હોયા ॥ તો તેને નજીતા-
યજા ॥ અંજેવું વિચારીને પૃથ્વીપરાધરિ નેગીની
કાયજા ॥ પળા ગુફા ગ્રેવરને નદિનાળાં ॥ નેઈ જી-
તર ત્વણી ॥ પળિયોજા ॥ અફેવે સમાચાર ફેફવા
આવ્યા ॥ વાટે નારદને મળિયોજા ॥ ૧૧ ॥ કરને
ડીને દાન્નવ બોલ્યો ॥ ફહો રૂષી કુરુણાજા ॥ મ્હા-
રી મૃદાલશાખો વાઈ ॥ તેની ફહો કાંઈ તાળ-
જા ॥ પરા નારદ ફહે તુછે મુને વ્હાલો ॥ ફુંતુ
ને અંજેપેરજા ॥ ગાંધર્વિ કન્યા દેશવર્તિતા ॥ તે શત્રુ
ભિત્તને ઘેરજા ॥ ૧૩ ॥ અંજેમ ફહિને નારદ વળિયા ॥
ધયા અંતરધાનજા ॥ દાન્નવ આવ્યો અયોધ્યા
માંહે ॥ ન્યાં રીતુધ્વજનું નિધાનજા ॥ ૧૪ ॥ તિહુ-
કુરુપે તિહુ માગે ॥ પુછે સઘળી વાતજા ॥ મંદિર
આવ્યો મૃદાલશાને ॥ થઈ રૂંડ વિપ્રની ભતજા ॥ ૧૫
॥ છને છબીલી બેઠી દીઠી ॥ ખેખેરો મનમાં પેમે

જીા અસૂરજીં જરૂખાની સ્હામોાધુણીધાલી
 બેઠોજીા ૧૬ાજી દુઃખજનલજીંહું ક્યારેાને
 અબળાદે દરશાનજીા તબલન કરે તેભામનિ
 ફેરૂા હર્ણ કરવાનિજ મન્નજીા ૧૭ાપણ હરિવ
 દનિ હાથે ન આવેા સત્ય પોતાનું પાળેજીા અ
 સુર ચિયારે વળકરૂં તોા સતી રાપેદઈબાળેજી
 ૧૮ાદાહું નલોગધૂં રાનન લોગવેા મૃદાલશાપ
 મેમર્ણજીા ત્હારે દહાન ફુલવાયે મનનીાઠરે મુજ
 અંતઃકર્ણજીા ૧૯ાનાંએક દિવસ મળિયો રિતુધ્યજ
 નેાપાપી બોલ્યો ઘાણીજીા કહોકુંવર આમણિ
 મોઘોછેાકેમ બાંધ્યો હાથે તાણીજીા રગાએબાં
 ધવો તોઘરે નહિં તમનેાદિશેનારિનો રંગારજી
 ૨૦ાએઘાણબાંધ્યું મૃદાલશાયેામહંત કરોનિ વિ
 ચારજીા ૨૧ામ્હારે માથે રાત્રુ અનંતછેામુને
 મુવોકહે તે કોકજીા આમણિ વિના નારી નહિં
 માનેાદેખિને ન્યેસુરલોકજીા ૨૨ા
 વળણાા ૨૩ાસુરલોક ન્યેમણિ દેખેતોા
 પણ મુવે મુકુંએને નહિંરેાનેગીકહે મ્હારાજ
 છોાતમોચતુર મ્હોટાછો સહીરેા ૨૪ા
 કડવું ૨૫મુંા ૨૬ામેવાડાનીદેરીા

તે અયોધ્યામાં પરણી છે । રીતું બલ તે હનો કંથા
 તે લેવા કુંજાવિયો છું । દેખાડો તે ગામનો પંથા
 જગાસત્યવાદી શત્રુ નિતરાન્નાસત્યપાળે તે-
 નો કુંમાર । કુંરંક કુશીનું કાર્ય કરતાં । મુખથી ન
 નિકળે નકાર । ૧૧ । ફરો તમો કોણ દેશ વસો
 છો । કેમ જાવ્યા જા સરોવર ઘાટ । ને ન્નણતા
 હજો તો દેખાડો । અયોધ્યા કેરી વાટ । ૧૨ । વા
 ચેક સુણી તે વિપ્ર કેરાં । કુંવરે કિધો ડંડ પ્રણામ
 । પ્રભુ ન્હે ને ન્ને વા ન્નજો છો । તે તો મ્હાં ન્ન
 મા ૧૩ । તે મણિ મ્હારી પાસ છે । પણ ફરો ને
 ન અપાય । મહાલશાએ ન્ને ન્નણે તો । વાત વિ
 પ્રિત થાય । ૧૪ । દૈત ફરે સાંભળારે રાજાએ
 અર્થ સરસે મ્હારો । તો કાલે મણિ આપિ રી । ભુ
 પતિ પાછો એ ત્હારો । ૧૫ । સત્ત વચન આપ્યું
 પાપિયે । વળી એમ જોલ્યો વચન્ના । આવતાં મુ
 ને વારે મળ્યા હતા । નાગતણા બે બે તન્ના ૧૬ ।
 તેણે ફહાવ્યું નૈતે ફરે ન્ને । અહમતે પારો સંધ્યા
 કાળ । વસ્તુ અનોપ મ લાવવી છે । માટે પાછા ન
 ન્નશો ભૂપાળ । ૧૭ । પછે રાજ્યે મણિ છેડિ
 આપ્યો । પાપી પાછો વળિયો । પાતાળમાં દે

૯૬૦)

મુદાલરીઆખ્યાન.

પાછોઆવિાનાગકુંવરને મળિયોાપટાખજી
લુંરિતુધવનેફહાવ્યુંછેાઆનછે મારેકામાામૂગ
યારમવા નવ આવરીોાારેફેનેતમારેધામાા
પનાનાગપુત્રપાછાવળ્યાનનણ્યુામિત્રેઆજા
આપીાપછેઅયોધ્યામાંવિપ્રનેરૂપેાદોડતેઆ
વ્યોપાપીારનાાવળણાાપાપી
પ્રપંચકરીરોતોઆવ્યોાપાત્રવધિયોમુજરેા
રાનસત્તામાંઆવિ મળિયોાસાંત્રણરુત્રન
રૂજરેારનાાકડવુંારજમુા
રાગવેરાડીનીઓપાઈાદૈતઆવ્યોઅ
યોધ્યાગામાારૂવેરીતુધવનનુંલઈનામાાપ્ર
નસરવેવિસ્મયહોયાઆપ્રાહ્મણકોણકાર
ણરોયાારારાનસત્તામાંઆવીપજ્યોાહાય
હાયકુંવરકહીરજ્યોાગાથેષ્ટાદૈતેમાંડીકોકા
ફેડેમારીહોકમૂકેપોકાજારાયરાત્રુનિતવિ-
સ્મયથયોાસમાચારપુછવાપાસેગયોાક-
હોરશિલુફહાંથીઆવિયાાએવિપ્રિતયાતજ્યાં-
થીલાવીયાાડાપ્રાહ્મણકેસાંત્રણરાનન
ાનિશ્ચેનારીપામ્યોતુલતન્નાગારોવરમાં-
થીમગરેગળ્યોાફૂંફતોપાસેનેતેરળ્યોાટાપ

ઝેરું કહી બેઠોશિરાયારાન્ન પડિયો પ્રથવી માં-
 હાના પૂત્રનું સંભારી હેતા અયોધ્યા પતિ થ-
 યો છે અયેતાના બેઠો થઈ માંડ્યો ટળવળાટા
 હો કુંવર કહાં બેવડાવો વાર ૧૧૧ શત્રૂ નિતને વા-
 રે સફ કોયા પ્રથવિ પછાડો બાઈતે રોયા ૧૨૧
 મ્હારા કુંવર ક્યાં ગયો પરહરી વિધવા વહુ શામા-
 ટે કરી ૧૩૧ આખૂં નગર ફરે છે રદના ન રહે મૃદા-
 લશાસ્ત્રિ નન્તા ૧૪૧ બે બોટું નથી મર્ણ પામ્યા
 વન્તા સાયું હોયતો મુને ચ્હડે સન્તા ૧૫૧ સન્ન-
 સર્વને વારે સુંદરી નિશ્ચેવાત નથી બે ખરી ૧૬
 ૧ નૂઠા બોલો બે બ્રાહ્મણ ફરી ૧૭૧ બે ફેલે નાથી
 શું વધ થશે ૧૮૧ મૃદાલશા બે તેજો રૂષી દેવા
 પાતાલ કેતૂ આવ્યો તતક્ષેવા ૧૯૧ શું નૂઠો મુને
 તું કંઈ પાપણિ સાધવિ હોય નવ પાસે ધણિ ૨૦
 ૧ મૃદાલશાયે તવ વાણિ લણિ ૨૧૧ શું દેખાડો મ્હો
 ટમ આપણિ ૨૨૧ ન રાકે કો સ્વામિને ફણિ ૨૩
 ૧ બેક બે ધણિ બાંધી મુન તણિ ૨૪૧ ત્યારે રિત-
 યે છોડી નાખ્યો મણિ ૨૫૧ ન્હાયું તવ મર્ણ પામ્યો ધ-
 ણિ ૨૬૧ તુર્ત તાળવું કાઢું આ ફણિ ૨૭૧ નિવચાલ્યો
 સુરલોક ન લણિ ૨૮૧ ત્યારે દૈતરિ ન પામ્યો ગ્ન-

તિ ઘણીા મ્હે મારી નારી રાત્રૂ તણીારજાને
 મુને મૂકી આવી પાપણીા તો સુખે કેમ રહે એ
 ઘણીારપા મરસે રિ તુલ્ય આવી ઘેરા મ્હારા
 તાલકેત્રનું વણિયું વેરા રદા મ્હેવું કહિ પામ્યો
 અંતરધાના પછે સસરોજી આવ્યા તે ઠામા
 રજા મોઈ લેવારે દિઠી વધૂા તવરોવાલાગ્યું
 નગ્ર બધૂારડાગિ ઈયો રોતો રાત્રૂ નિતરાયામૃ
 દાલશાની લીધી કાયા રજા સર્વ મળિને દિધું દન
 ફેના રત્નાન કુર્વું તોયે નહિંયેના ડગા પુત્ર વધૂબ
 ન્યો પરચર્યાં પ્રમો માત પિતાને દુખિયાં કચ્યાં
 ડગા એમ રૂદન કરતાં અશ્રુ લેરા મ્હે વેરા નકું
 વર આવે છે ઘેરા ડગા થાય માન શકન અતિ
 ચિંતા ચીત્તા અયોધ્યામાં દિધું વિપ્રીતા ડગા ઘે
 રશબ્દો શ્રવણે પડેા ત્રાહ્યે ત્રાહ્યે ફરી લૂપરડેા
 ારું નગ્ર વિષે ડિપન્યો ડિત્તપાતા કુંવરે મન્ન વિ
 ચારીવાતા ડપા ડિચાટે પેઠે પૂર માલ્યેા પ્રેન્ન ભેઈ
 ને વિરુમય થાયા ડડા છોડ દોડ્યા લૂપતિલ્લણી
 ામ્હારાલ આપો નિ વધામણી ાડગા દુઃખ નવ
 મન ધરશો રજા ઓ આવે છે અહીં રીતુલ્લભા
 ડતા મ્હેવી સુણી પ્રેન્નની વીનતી ા ડિધરજ્યો

त्वां श्रयो ध्यापति ॥ उल्लाभरे जेते श्रं सायुं हशो ॥
 मुवो पुत्र इयमलुवतो थशो ॥ जना हर्ष जश्रु लरी
 पंधे पण्यो ॥ ज्हेवे जावतो पुत्र स्फामो मण्यो ॥ १
 ॥ गणे लपटायो नै ताता ॥ दोणे निवाज्यो द्हेनीवा
 ता ॥ जरा ज्जाकाश मार्गे ब्राह्मण जावियो ॥ ते स
 मायार अशुल लावियो ॥ ४३ ॥ त्हेणे पुत्रने मुवो
 इहो ॥ दूरी पुत्र केम निवतो थयो ॥ ४४ ॥ तातल
 मुने कांछ थयुं नपी ॥ नूठो दो ब्राह्मण सर्वथी ॥
 ४५ ॥ मृदालशानी प्रछीवाता ॥ पछि करतो त्वां
 आं सुपाता ॥ ४६ ॥ म्हाइ मणी केम पामे प्रेमदा ॥
 साधवि सत पाणे छे सदा ॥ ४७ ॥ त्कारे पिताये
 वाणी लणी ॥ ते ब्राह्मण लाव्यो तो मणी ॥ ४८
 ॥ ते मणिनुं वधु ने दरराण थयुं ॥ तत्काण ताणवूं
 द्हाटी गयूं ॥ ४९ ॥ दैह पजीते देकाणे दूरी ॥ माया ते
 हुनी धरने परी ॥ पेना ॥ ॥ वणणा ॥ ॥
 ताणवूं द्हाटी प्राण गयो ॥ जे वात कुंवर सांल
 जीरे ॥ मृदालशाना मणी थडी ॥ पज्यो धर्णने भू
 रछावणीरे ॥ ५१ ॥ ॥ इडवुं ॥ ॥ रेपमुं ॥ ॥
 राग परनियानी दंशी ॥ ॥ पितालु केरां व
 यन सुणीने ॥ पुत्र पडियो लोभ ॥ ॥ कुंवर पासे अ

(૬૪) મૃદાલશાખાખ્યાન.

શ્વહતોગાતે જીડી ચાલ્યો વ્યોમાપા અયેત-
નથયો રિતુધ્વજા શરીરે વાધ્યું સ્ત્રીતા કાષ્ટવ-
તકાયા ધર્ષરેા બ્રહ્માન્ડ મુદિયું ચિત્તાપરાધિ-
તત્ત્વમથયો કુંવરા લીતરબાળા લાગીા હાંહાં
નારી કરતો જીલ્લોા મુરછા ફતીતે લાગીા ગા
મુગર વ્હોણા મુસ્તકેા રેણુથી નરાતા કેશાકા-
મનિકામનિ કરતો ધારિા વળિધરમાં કરતો પ્રવેશ
પાઠામેડિ અટારીને ગોખને તાંા સૂની દીરીસેન
પ્રશ્નું હાસ્ય કરી સંતાયાં નારીા બોળો ભાગું બેળા
પાત્રેમનકીને હો એમનકીનેા મૃદાલશાખુનસ
માનેમથલાવો તેમથાલુંા નેપડે મુલને ગમાફ
પાકુંથને ફહાં ફકલાવો કામનિા તમો મૂને ઘણું વ્હા
લાંા એમ ફહિને રોવા લાગ્યોા વળિનુવે ખૂણા
વંચાળાા ગાદાસી ફહે સ્વામીશું બોળોા ગજેપ
ર રૂઠ્યા શ્રી લગવાનાા આપણું ઘર જીલ્લસ કરી
પરાણિયે વસાવ્યું સ્મશાનાાવાતે તો હાથિકાનિ
આવેા ને જીપાય કીને લાખાા કનકવરણીકા
યા નેનીાતે બાળિને કીધી રાખાાલા મુદેવો
બોલતે દાસી કેરોાતે સ્વામીથી કયમસંખાયા
તેમનોતેમ જીઘાડે મસ્તકા સ્મશાન લાગિતે

ન્યયાપનાઆવીને જિત્નો રહ્યો ન્યાંપાશમાની
 રાખોડીપ્રદક્ષિણાતે પુંઠેકરતોપાપોતાનાબેફુ
 કરત્નેડીપાપાશુભામનિભુલ્લસ્મથયાંછોપાસ
 મવિસરત્નેડંડામ્હારાસમત્નેજોલોનફિતોપા
 દેફકરીશસતખંડાપરાદહાડીસાદકરુંકુંત્હમ
 નેપાત્હમોશેમુનેનથીકર્તોપાહોકોકીલાનાદી
 વિચારતેપાહૂંમુવોછળિંતૂંમર્તોપાપાપાએમશુક
 રોછોછોકરવાદીપાપાણિપાખોપ્રેમપાપાજિઠો
 કેલાંજિઠોકેલાંપતિનીનણીમ્તાપદાપરા
 મનવ્યાકુળતેકાંઈનન્નણેપાજોલેઘેલાંઘેલાં
 પાત્હાડુંમૃત્યુકેમથયુંરેપાહૂંથયોનતુંથીકેલાં
 પપાબન્યોહાથથીજોસરડીનેપાશખોડીનોઢ-
 ગલોફિધોપાપામરીમાંગાંસડોખાંધીપામસ્તક
 ડીપરલીધોપાપદાપછેદેશમાંતેકરવાલાગ્યો
 પામમથોખારેવાટારંજેચળિકોએફનેમાગેપા
 ન્નમન્નજિયાટાપાપામાતપિતાએપૂઠેદોડ્યા
 પાફેફુંવરપાછોઆવાદાડુણવનમાંપરવયો
 નેતાંપાપરવતશુક્રનેવાવાપટાવિફટવાંદેયા
 લતાંપાપૂઠેધાયારાન્નરાણીપારીતુધ્વનપછી
 નવદિઠોપાન્હેનોપ્રેમદામાંછેપ્રાણીપાપાપાએ

વેત્રઃ કાવ્યું ગંગાકેતું ॥ ત્હાં ખેળો રાત્રકુમાર ॥
 લલન મુખે લામનિનૂ ॥ નૈણે તે નળની ધાર ॥
 રૂ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥ તરે નૈણે અશ્રુ ઘણાં ॥
 ॥ ધ્યાન નારીનું તે ઘરે ॥ પછે માત પિતા ત્હાં જાવિ
 મળ્યાં ॥ ને કાલાવાલા ફહિ પેરે ફરે ॥ રણ ॥ ॥
 ફડવું ॥ રડમું ॥ ॥ રાણ અંદોલ ગોડી ॥ ॥
 માત પિતા પ્રેમ પ્રોચરે ॥ હો કાલારે ॥ તમો મુ
 કો મનનો શોક ॥ ફુંવર કાલારે ॥ પાછું કોઈ ફુંવું
 નથી, હો કાલારે ॥ બે ગયું હોય સ્વર લોક ॥ ફુંવ
 ર કાલારે ॥ ૧ ॥ કાલે કન્યાને આણશું, હો કાલા
 રે ॥ જે થકી રૂપ રત્ન ॥ ફુંવર કાલારે ॥ તે માટે મં
 ધિર જાવિયે ॥ હો કાલારે ॥ રખે લોપો હમારાં વ
 ચન્તા ॥ ફુંવર કાલારે ॥ ૨ ॥ વન વસવું છે દોષ્યું
 હો કાલારે ॥ અહાં તો વિદ્યો મ્હોટાં થાયા ॥ ફુંવ
 ર કાલારે ॥ જા ॥ ફને તી લોકો માં થશે ॥ હો કા
 લારે ॥ સ્ત્રિને માટે વસવું વન્ત, ફુંવર કાલારે
 ॥ ૩ ॥ અફેવું જાપણા ફળ માં થયું નથી હો કા
 લારે ॥ તે માટે મુકો પરિતાપ ॥ ફુંવર કાલારે ॥
 માગ્યાં પરાયણાં આવરી ॥ હો કાલારે ॥ ફાં
 ઈ ફરશું મ્હોટાં ખર્ચ ॥ ફુંવર કાલારે ॥ ૪ ॥ ઘે

રજિષ્ણોદ્ધ વિકાળતાં, હો કાલારો ॥ તેલચો
 ખે નીત્ય શરીર, કુંવર કાલારો ॥ ઝૂં પોતાનિ
 મેખે અંગધૂવો ॥ હો કાલારો ॥ કૈં દહાડું નહાવણ
 નીર કુંવર કાલારો ॥ પાત્કાં ચૂવા ચંદનને અર્ગલ
 હો કાલારો ॥ કસ્તુરી નિત્ય યોળાય ॥ કુંવર કાલારો
 ચોતે યિ અંગે ચતુષ્પદ ચાસના, હો કાલારો ॥
 ઝૂં તસ્મ યોળવો કાયા ॥ કુંવર કાલારો ॥ કાત્કાં
 મેડી અટારીએ બેસવું, હો કાલારો ॥ પ્ફોડવા પલ
 ગતળાઈ ॥ કુંવર કાલારો ॥ ૭ ॥ ઝૂં સ્ત્રૂં સત્યા
 જિપેરે, હો કાલારો ॥ કૈં કાંકરા ખૂંચે કાયા ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ ૮ ॥ કાત્કાં કલ્લોલ કિર્તન થૈ રહે ॥ હો કા
 લારો ॥ ન્નગવું પ્રાતઃકાળ, કુંવર કાલારો ॥ ઝૂં
 વાઘવડ ખોલે ઘણાં ॥ હો કાલારો ॥ ત્ય પમાડે
 કાલુ સિયાળ ॥ કુંવર કાલારો ॥ ટા ॥ ઝૂં ચાતૂર મા
 સછે દોહલા, હો કાલારો ॥ તેમ સીતકાળની
 દહાડા ॥ કુંવર કાલારો ॥ તાપ ઘણો જિષ્ણકાળ-
 માં, હો કાલારો ॥ નવ થોલે દેહમાં પ્રાણ ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ લા આત્મા માત્ર પિતાની પાણિયે
 હો કાલારો ॥ અમેમ વદે શાસ્ત્રને ન્યાયા ॥ કુંવર
 કાલારો ॥ માત્ર પિતાની આત્મા વિના હો કાલારો

તપ આચરે તો ફળ નહોયો કુંવર કાલારો ॥ ૧૦ ॥
 વળણ ॥ ॥ તપ દોમખંડ ના પામતા ॥ માતપિ
 તાની આજ્ઞા વિન ગ્રહેરે ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ લણે ॥ ૧૧ ॥
 ફે પુત્ર વચન શાંશાં કહેરે ॥ ૧૨ ॥ ॥ ૬૬ ॥ ૨૭ મું
 ॥ ॥ રાગ માડુ સોરઠીની ચોપાઈ ॥ ॥
 રિતુધ્વજ તે જોલ્યો વાણી ॥ આંખ ડિયે ભરીને
 પાણી ॥ ૧ ॥ ઘેર આવું શં સુખ ભણી ॥ હાય મોઈ
 મૃદાલશા રાણી ॥ ૨ ॥ કહેરો શી સગાઈ વખાણી
 જાવું જાળજાને જાપો ને જાણી ॥ ૩ ॥ ને દહકો
 ચ પુરુષ પુરાણી ॥ તોયે નમજે મૃદાલશા રાણી ॥ ૪ ॥
 ॥ તેજું મૂજ નુવે ને પ્રાણી ॥ કેમ વિજાણું મમધ-
 ણીયાણી ॥ ૫ ॥ માયા કેમ નયે ભૂલાણી ॥ પીવા
 યછે ફુલની ઘાણી ॥ ૬ ॥ માટે જાણા મ્હે જોઈ મા-
 રી ॥ મ્હારી શિ સગાઈ સંભારિ ॥ ૭ ॥ અંતી ગિરી
 શ્યામત નિરધારી ॥ ૮ ॥ ન્હારે જોલે મૃદાલશા નારી
 ॥ ૯ ॥ તો પૂન્યા નથી મોરારી ॥ તેવા તો મન્ન
 વિચારી ॥ ૧૦ ॥ ને સેવ્યા હોય ઊમયાધારી ॥ તો કેમ
 મરે ગાંધર્વ કુમારી ॥ ૧૧ ॥ માતપિ તાન રાખો વારી
 ॥ ૧૨ ॥ મોને ગી તમો સંસારી ॥ ૧૩ ॥ ને જાણે ગિઠ
 વા ત્રિપૂરારી ॥ તોયે હું નવ બળિં ફારી ॥ ૧૪ ॥ તમે

મનમાંને તે કરન્ને ॥ મ્હેં તો ગૃહસ્તાશ્રમને વર
 ન્યો ॥ ૧૩ ॥ અભાગિયો ફૂંતમો પેટ સરન્યો ॥
 એફેવું નાણીને પાછાં કરન્ને ॥ ૧૪ ॥ નિશ્ચે ફુંથ-
 ચો ને ગદ્દા ॥ ફૂંત મ્હેં કરો છો ફોફટ ॥ ૧૫ ॥ પાલેવાટે
 ફુંલૂટાયો ॥ તેવારનો સોધું ક્યમ પાયો ॥ ૧૬ ॥
 સર્વે થયું મ્હારે નિકંદા ॥ ફૂંતો છજીં ત્નાયે ગમંદ
 ૧૭ ॥ મ્હેં તો સગાઈ તમારી તોડી ॥ તેમટે ચોળી
 મ્હેં રાખોડી ॥ ૧૮ ॥ ત્યારે બોલ્યાં છે માવડી ॥ મુ-
 ને કહાં સડે છે આવડી ॥ ૧૯ ॥ વહુઆડુ સરવની
 મરે ॥ પણ તારી પહેકોઈ ના કરે ॥ ૨૦ ॥ મ્હાં કહું
 કુંવરજી કરો ॥ મ્હારા સમતમો પાછા કરો ॥ ૨૧ ॥
 ત્નાવ સગાઈ તો ફાંઈ રાખો ॥ ૨૨ ॥ મતરછોડી શે
 નાખો ॥ ૨૩ ॥ કહું નવ માન્યું લવલેરી ॥ ૨૪ ॥ કુંવરને
 મન વાઘ્યો ફળેરી ॥ ૨૫ ॥ એવો વિચાર માતતા
 તે કહ્યો ॥ તવ કુંવર ત્હાંથી ન્હાસી ગયો ॥ ૨૬ ॥ વૃ-
 હ્પજ્યાં પૃથ્વીયે દળવળી ॥ ૨૭ ॥ યોધ્યા ચાલ્યાં ફળ
 ફળી ॥ ૨૮ ॥ વહુ દિકરાનું ફુંબલ છાંડિયું ॥ ૨૯ ॥ શત્રુ
 નિતે રાજનસન માંડિયું ॥ ૩૦ ॥ એ કંપાતો એ
 રલેથી રહિ ॥ ૩૧ ॥ શીતુધ્વનની શી ગત થઈ ॥ ૩૨ ॥
 માખાપની માયા તે છાંડી ॥ ૩૩ ॥ એડો ગંગાત્રેતપ

માંડીપારતાનારીનીલસ્મદેહાં પાથરીા મુઃખે
 મૃદાલશા સુંદરીારહામાથેનરાતડકેબળતો
 પનાથિનારીસાહુદળવળતો ॥૩૦॥ મુખેવીકા
 સીકરેબહૂનાદાકરતો મૃદાલશાને સાદાણી
 પારોઈરોઈકુહ્યાંરાતાંચક્ષાથયોદૂરબળનવ
 પામેલક્ષાપરા મુઃખેમ્હોદુંડહાડુંવાધિયુંતર
 ણિકાંબેતનસંતાપિયું ॥૩૧॥ મનમાંમૃદાલશા
 તણોછેસાંસોપાકાયાથઈશામલપતપત્કાંવા
 સો ॥૩૨॥ ॥વળણા ॥ ॥મૃદાલશાનું
 સ્મરણફૂલુંપાતેકથાચ્છેલેથીરહીરે ॥ચારલા
 ગીવીરનેપાપછેનાગનેચિંતાથઈસદીરે ॥૩૩॥
 ॥ ॥ફડવુંપારદમું ॥ ॥રાગવેરાડીનીદેશી
 ॥ ॥૩૪ીનારદવદેવળતૂં ॥ સાંભળયુધિ
 હરરાય ॥પ્રાતઃકાળેનાગઆવ્યા ॥ત્હેનોગિલર
 ંગનમાયા ॥પામેવાસુંદર સાથેલાવ્યા ॥બન
 ન્યોબાળકસ્ફોતા ॥સરોવરપાળેઆવિને ॥રિ
 તુધ્વનનીવાદડીનેતા ॥રાચારલાગિનઆવિ
 યો ॥ત્યારેગયાજયોધ્યામાંહો ॥પૂછીવાતનેભ્ર
 તરુમારો ॥ફહોગયોતેક્યાંહો ॥૩૫॥ પ્રત્નસરવેરો
 તિકહેછે ॥રોતોરાત્રુન્નિતરાત્રુન્નાતેનેતમારો

૯૭૨) મૃદાલશાખાખ્યાન.

કાલોરુતોતોાનેવશ્યોછેવન્નાાજાકોબ્રાહ્મ-
ણમણિલાલિયોાાફલ્યુંમણરિતુધ્વનનુંથયુંાતે
મૃદાલશાયેસાંભળ્યુંાતવતાળવુંફારીગયુંા
પોપછેરિતુધ્વનઘેરઆવ્યોાારુણ્યુંમૂઠીમૃદા
લશાનારીાતેમનેતેમતેગયોવનમાંાઝફ
મોથાફ્યાંવારીવારીાડાબન્યોપડ્યાભોમિ
પેરોાવૃદ્ધનાંવાયકસાંભળીાથરથરધ્રુનેકાંઈ
નસુતેાપડતાંતોમુરછાવળીાજાબેઘરિ-
કાચેજીઠ્યાબન્યોાશરીરેઆવીસાનારોત
રોતાનેતાનેતાાચાલ્યાતેફસ્મશાનાાડા
ઠઈબુજેતેત્તસ્મનેાવળિવન્નમાંઆપડ
તાાફોફોબાંધવફોફોકરતાાઆરતપીઆ
રડતાાબાપર્વતનેયાદિશાનેઈાપછીયા-
ફ્યાબન્યોબન્યાાઝહેવેજઘોરવન્નમાંહોાબે-
રોદિરોરિતુધ્વનરાયાાશનાઘાઈપાસેઆવ્યા
બન્યોાનેણોભરિયાંપાણીારાત્નકુંવરેજીઠિ
આલિંઘનદિધૂાગદગદકંઠેવાણીા૧૧ાઅરે
ભાઈભલેપધાર્યાાવનમાંપણાનેવાઆવ્યા
ાહર્ષેઅશ્રુખરેમ્હારેાશુંમૃદાલશાનેલાવ્યા
ા૧૨ાનાગકફેકફાંથિદિઆવેભાઈભ્રેણોસ્મ-

શાન નિવાશં ॥ માતપિતા તનિરાલ મૂઝ્યાં ॥ વિ
 રાખોત્કે ખાશં ॥ ૧૩ ॥ ॥ વળણ ॥ ॥
 વિરા ખાસી વિપત તુલને ॥ ને જીઠો રાલ મુમારે
 મૃદાલશાસરખી માનુની ॥ લાવું સ્ફુલ્લ ખાઠારે
 ॥ ૧૪ ॥ ॥ કડવું ॥ ૧૫ ॥ ॥ રાગ મેવાડની
 દેશી ॥ ॥ ૩૨ ॥ નારદ વદે વળતું ॥ સુણોયુ
 ધિદર રાનંતળ ॥ સ્નેહ વચન સુણિ નાગકેશ
 ॥ તવ ખોલ્યો શે ત્રુભિત તન્ન ॥ ૧૬ ॥ ખોરી
 વાત ત્નતતે ન મળે ॥ મૃદાલશાની કાયળ ॥
 ફરિફર શ્રહ્યા મળિને ઘડે તોયે ॥ ઝહે વિન નિપ
 ન થાયળ ॥ ૧૭ ॥ તમો મંદિર પધારો તમારે ॥
 લોગવો ન્હાતા વિધલોગળ ॥ મૃદાલશાખા
 વી કહે પધારો ॥ મ્હારો ત્હારે જિતરી નેગળ ॥
 ૩ ॥ ઝહે વું કહીને ખાસન વાળ્યું ॥ ત્નસ્મગાંસ
 ડિ ખોલેળ ॥ ૩૮ ॥ મૃદાલશા ઘેર નર્ઝજે ॥ ઝહે
 વાંઘેલાં ઘેલાં ખોલેળ ॥ ૩૯ ॥ નાગ પુત્રે જિપા
 યો કિધા ॥ પળ કહ્યું ન ધરે કાનળ ॥ ૪૦ ॥ મૃદા
 લશાની શોધને અર્થે ॥ ત્નમિ નેયાં ત્રણલૂ
 વન્નળ ॥ ૪૧ ॥ પાપમ સત્તાને શ્રહ્યા સત્તારે ॥ વળિ
 ને યું વૈકુંઠળ ॥ ૪૨ ॥ શૌવ લોક કુરિ કુરિ ને યું ॥ ખાખ્યા

મૃદાલશાસ્ત્રાપ્થ્યાન.

(૭૫)

થેડિ કાયલુ ॥૧૪॥તાત ફે તન આને ફોછો ॥
 એલું એકલ કામલુ ॥મૃદાલશાસ્ત્રાણીને આપું
 ॥ખરચ પડે નવ દામલુ ॥આલો નઈયે ઈશ્વર પા
 સે ॥સેવિયે શ્રીત્રિપુરારુ ॥લગિતે કીને શંભૂ
 કેરી ॥તે આપેશે એ નારુ ॥૧૬॥ ॥

વળણા ॥ ॥નારને તે લુવાડ શો ॥સુણીપુ
 ત્રપ્રસંન થયારે ॥ઝપ્સરાઝો ઝનંત લઈને ॥
 લોળાને લોવન ગારે ॥૧૭॥ ॥કડવું ॥
 ૩૦મું ॥ ॥શગવસંતની દેરી સબની ॥

॥ ॥શિવને રીતવવા ॥નૃત્ય આદે સંગિત ના
 દા શિવાદેકા ॥કૈલાસશિખરે આવ્યાત્રણા
 ॥સાથે ઝપ્સરા ઝનંતા ॥લોળાને લુવને નૃ-
 ત્ય માંડ્યું ॥ફૂલ્યો કામ વસંતા ॥શિવા ॥૧૮॥તાલ
 મુંદંગ ઊપંગ ને વેણા ॥ખોલે ઝમઝમ પાગ ધુધર
 ॥ઝરલ ફેરે લોળાની આગળ ॥પૂઠે પુરે પુત્રસ્ત-
 સ્વરાશિનારા તાલ સૂર ચૂકે નહીને ॥નાચેકદિ
 ને મરડી ॥ફેર ફૂદડી ફેરે પ્રેમદા ॥ઝન્યોઝન્ય લૂલ
 તરડી ॥શિવગાડા ॥નૃત્ય સુંદર નાગે માંડ્યો ॥થે
 રહ્યો થે થે દાર ॥શટંગાર સબ્યા સફુ કામની ॥કંઠેક
 મળના હાર ॥શિવા ॥હા હાવલાવલેઈને શંકર

પામંદિરમાંથી ડોલ્યા પાખ્ધારની કળી નાચવાલા
 ગ્યા પથે પથે મુઃખે બોલ્યા પાશિવલુ વિરાજે છે, નૃ
 ત્ય જાણે સંગિત નાદાશિવના પાસિંગી તુરના
 ફર જતિયો પાવિખેરી ત્હાં નરાયાના ગઝલિ-
 ન ગુલાલ ગિરાડો શંકરને ભક્ત મુહાયા શિવ
 પાડા ફેરફાર સ્વર્પના સળકે પાવાગે ડમરુને ડાકા
 આવોરે ઊમયાવર ફેરે છે પાપ્રેમે મારે હાડા શીવ
 પાડાની લકડું હા નાચે અમઝમા સર્વ સાધ્યું સં-
 ગીતાના ગનો નૃત્ય સુંદર દેખી પાફરખ્યું શંકરનું
 ચિન્તા શિવાદા માગો નાગને બેઠે ઈએ તે પાફું
 વો ત્હધિ માના અરે શિવ મૃદાલશાલુ વેળાએ
 માગું વરદાના શિવાદા શાત્રુ નિતનો રિતું વળ
 મુંવરા તેહેની મૂઠે છે નારા મૃત્ય સન્નિવન થાયે
 નારી પાછે પ્રીતવડે સંસારા શિવાવના ત્હમો પ
 રને અર્થે આયશ કિધો પાફું ફરખ્યો ફેર ફરફરા
 એ મૂઠ મૃદાલશા નિરજો અહેવો જાપું એક વ
 રા શિવાવના ભમૂના તીરે બન્યો ત્હમો પાફું
 એક બનૂ પાના આહુ ફરને પીત્ત કે શાકે આપ-
 ને ત્રિપિન્ડ દાના શિવાવના અધ્યેનો પીંડના
 ગી બેબે પાત્રા ફેરનાં તે બગધારી પાતેની મ-

ધ્યમાં ફેણ ફાડયે જશો ॥ મૃદાલશાસ્ત્રે નારી ॥ શીવ
 ॥ ૧૩ ॥ ॥ વલણ ॥ ॥ નિકળશે મૃદાલ
 શા નારી ॥ ઝેલું ફફીને ફરવળ્યારો ॥ વર જવપા
 મ્યા પન્નગ ત્રણ તે ॥ જમુનાને મારગ પળ્યારો ॥
 પદા ॥ ॥ કડવું કમળ ॥ ॥ રાગ ગોડીની મો
 પાઈ ॥ ॥ પન્નગ ત્રણ જણ ફરવિત થયા ॥
 ગંગાને ઊપ કુંડે ગયા ॥ ॥ પિતાયે તવ વળાવ્યા ત
 ન્ના ॥ ન્નજો ન્યાં રિતુધ્વજ રાજન્ના ॥ રાકેતાન
 વર પામ્યાની પેરા પણ તેડિ લાવને તેહને ઘેરા ॥
 ૩ ॥ હું શ્રાવું છું શ્રાદ્ધ જ કરી ॥ ન્ને ઊં જોડે છે જે સુંદ
 રી ॥ જા ન્ને ત્હમને લાગશે શ્રાવતાં વારા તો તે
 ત્હાં મ રશે નિરધારા પા ॥ ઝેલું ફફી યોળાવ્યા
 બાળાના ગ શ્રાધનેં બેઠા તતકાળા ॥ ૬ ॥ ૬ ॥
 શાખા પૃથ્વી પ્રચલ્લા ॥ જવતલ પિશ્તના મુક્યાપિ
 ૬ ॥ ૭ ॥ મધ્યનો પિંડ વિડારણ કર્યો ॥ ત્રણ ફેણ
 વો મણિધર નિસર્યો ॥ ૮ ॥ ત્હેની મધ્યમાં ફેણ વિ
 ડારણ કરી ॥ ત્હેમાંથી નિકળી સુંદરી ॥ લાવિશ્વ
 વસ્તુ તણી તે દિકરી ॥ ફરી ફેણ થકી અચતરી ॥
 ૯ ॥ મુખે જપતી પતિનું નામા ॥ ફેર ફેરું જાવી
 છજીં જાગમા ॥ ૧ ॥ અરજકે તે દિગી કુંમારા ॥ અ

થઈતિ કહ્યો સમાચારાપરાત્યારે પાયે પડી મૃ-
 દાલશાપાતમો પિતા સત્યદિલે મુનવશયા ૥૧૩
 ૥ મુને દાખવો વનનો પંથા કહાં બેઠો છે બેગીથ-
 ઈકંથ ૥૧૪ ૥ નાગ કહે તું જાવ પાતાળ ૥ મળશે
 સ્વામી સંસય રાળા ૥૧૫ ૥ પછે જાવ્યો લાવ્યો તેના
 ગદે રુદ્રોણા ૥ ચાર કર્યો બહુ પેર ૥૧૬ ૥ એકાંતે
 હતી એક જોરડી ૥ ત્યાં રાખી મૃદાલશા ગોરડી
 ૥૧૭ ૥ સકળ વસ્તુ તે માંહે લરી ૥ દ્વાર લીડી રા-
 ખી સુંદરી ૥૧૮ ૥ એકથા એટલેથી રહી ૥ પેલા
 કુંવર મૈત્રને મળિયા સહી ૥૧૯ ૥ જાવતા દીડા
 બન્યો વીરા ૥ રિતુધ્વજે નેણે લરિયાં નીરા ૥ ૨૦ ૥
 ત્વલે લાઈયો કીધો વેવારા માણે માણે મુખ્યો
 મિત્રાચારારા ૥ મૃદાલશાયે મુને પરહુચ્યો ૥
 તો તમો પ્રેમશા માટે ધરો ૥ ૨૨ ૥ દૈવે કીધો મુને દુ-
 બળો ૥ તો મન મૂકી તમો શાને મળો ૥ ૨૩ ૥ આ-
 ટલે દહાડે શાને આવિયા ૥ ૨૪ ૥ મૃદાલશાને લાવિ-
 યા ૥ ૨૫ ૥ સર્પ કહેરે મહિપતી સુણો ૥ ૨૬ ૥ અરબક પિ-
 તાજી છે હમતણો ૥ ૨૭ ૥ તેને સમાચાર હમથી
 થયો ૥ ૨૮ ૥ નાગ ઘણું દુખી થયો ૥ ૨૯ ૥ તેના મો-
 કલ્યા આપ્યા આમા કહ્યું પ્રોણા તેડી લાવો ધામ

(૮૦)

મૃદાલશાસ્ત્રાખ્યાન.

રજાતે આવે તો નમું ફું જન્ના માટે ચાલો બ્રા-
ન્યવ નન્ના રડા રિતુધ્વજ ફું સાધ્યો ભેગ
તો હાવે શા ફોણા ભોગારના મૃદાલશાસ્ત્રે
પીરશે અન્ના ત્હારે જા મુજ ફરે ભો નન્ના ડો
તે ત્હાની ને ફું કે મનમું જામનો જામ સૂધા
દુખે જમું ડાશા મૈત્ર ફું કુથાય દૈવવાતા મૃદા
લશા આપે હમ તાતા ડરા અફેવો બોલતે જા
ન્યવે કહ્યો પારી તુધ્વજ જીમી બેઠે થયો ડાડા નારી
ને નામે થયો વેવળા ચાલો ભૈયે થૈ જિતાવળા
ડાડા પાતાળ વિશે અણ નણ પરવર્યા અગા
ધ નળ માંહે જિતર્યા ડાડા નાગની વિદ્યા શી
ખવી તેથી તે રાયને નળગતી હવી ડાડા અ
રજની પાસે આવ્યા જાપા શંત્રૂ તણો ને પ
રછે પ્રતાપા ડાડા વિવિધ પેર ફરી ફોણા ચાર
પણ ન કહ્યો પેલો સમાચાર ડાડા સ્વાગ-
તા કીધી સર્પ સર્વે મળી પારા નું વરતે નેયો નૈ
ણે વળી ડાડા પણ તે નહી લેતો ફો સ્વાદા
ફો સાથે ન કરતો સંવાદા દગા વલણ
વાદા ન કરે અવર ફો સાથે મુજે
મૃદાલશા નામરે વિદાય થાયે રિતુધ્વજ ત્યાં

થી ॥ હાકાને ફરી પ્રણામરે ॥ ૪૧ ॥ ॥ કડવું ॥
 ઓરું ॥ ॥ રાગ રામગ્રીની દેશી ॥ ॥
 કરન્નેડી કુંવર વદે ॥ મુને વિદાયડીને ॥ અમોને
 ગિને લોગ ઘટે નહી ॥ તે માટે આ જ્ઞા દીને ॥ ૧ ॥ અ
 રન્નકવણ તુ જોલી ॥ આ મનગમી વસ્તુ માગો ॥
 લલ્લન મનથી પરહરી ॥ જ્ઞાન માંહેથી ભગો ॥ ૨ ॥
 ॥ રિતુધ્વજ વણતું જોલીયો, તમો સાંભળો નીરા
 યા ॥ મ્હારે ને કાંઈ માગવું, તે ॥ ઈંદ્રથી ન અપાયા ॥
 ગારાન સુખ સદુ પરહર્યું ॥ ને થયો વિયોગે વેરા
 ગી ॥ નેગીને શું માગવું રે ॥ લક્ષ્મી પરિત્યાગી ॥
 જ્ઞાનાગ કહે એ મના ડીને ॥ મુન ઘેરથી પાછા ન
 જો ॥ ઘરિત હોય તે માગીએ ॥ રાય ને પકિ સુખી
 થા ॥ પાપા ત્હારે મન લીન્યું ॥ ભૂપતિનું ॥ માગું હવે
 પ્રાણી ॥ ખચીત વાત એ આપશે ॥ મૃદાલશા મુન
 રાણી ॥ જ્ઞા જો લબોલી ગણે પાછો ॥ ખરે નૈણે અ
 શ્વધારા શો વ્રણની સાંકળ બ્લે વી ॥ નાખવી પૂરવા
 રા ॥ તે માગ કહે તા રહે નહી ॥ જોલ્યો તે તો વળતો
 ॥ કોણે બેયું કોણે સાંભળ્યું ॥ પછે જોલ્યો તે ગળગ
 જતો ॥ ટા અણઘટ તું માગું છજી ॥ ને કહો છો સદુ
 કોઈ ॥ નિવતી ફરી આપો મુને રો ॥ ને મૃદાલશા મોઈ

(૯૨)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

પાનાનાગકુદેશું માગિયું ઝેક મૃદાલશાનાર
પાનવનવીકન્યાકોમળી પાખાણિખાપું હન્નશા
પાખોપેલી ઝોરડિ વિષે પાકૈં ત્વણો નળિતમનેક
પાપ્રેમ હશે તો બોલશે પા મૃદાલશા વાયેકા ૧૧૧
સુણીરાય ખાવ્યો ડગમગતો પા ઝોરડા લગીયા
લી પા ફાંક મારી કો પ્રેમદા પા બેઠો કુમાડ તે ઝાલી
પા ૧૨ પા ખન્યો ખન્ય નળિતમ વિલાસો પા વાણી થ
કી ખતીલાડો પા ખન્યો ખન્ય પ્રિત બહાર પડતાં
કાલ્યાં બે કુકમાડો પા ૧૩ પા ઝોરડિ ઊઘડી ગઈને
લરાયાં લોચના સ્હામા સ્હામી વદ્યાં ખન્યો પા થ
યાં મન પ્રસન્ના ૧૪ પા બળ્યો તે વછૂટે નહિં સ્તે
હની જતિ કહાણી પા નાગ સરવે હરખીયા પા પ્રિતિ
સ્તે હ પરસ્પર ન્નણી પા ૧૫ પા પાવળણા પા
વાદે વદ્યા તે વાદ સહુ પા ને મખ્યાં નરને નારે પા સુ
ખ પાખ્યાં સંસારનું પા હવે નય જયો ધ્યા કુમારે
પા ૧૬ પા પાકડવું પા કડમું પા પારાગશ્રીની
દેરી લટકની પા પા મૃદાલશાને મહિપ-
તી પા મળે પ્રેમ નદીને પુરે પા ને ત્ર તુરી ખસ્વાર
થઈને પા મખ્યાં ખન્યો મુરે પા પા વ્યોમ મારગ
વિલખી ચમકે પા ત્યમ કંથે લીધી કામની પા સંતો

(૯૮૪)

મૃદાલશાખાખ્યાન.

ઘણું જિલ્લત્તું રોજિલ્લત્તું જંગન માયરે ॥ ગ્રાસ્વ
ત્ર સરખું સાંભળીને, દોડ્યા શત્રૂ નિતરાયરે ॥ ૧૧
૥ ઘરખડે ફસ્તી જાલખેલડા ॥ સાખેલા ગ્રસ્વારે
૥ છાંટણાં છાંટ્યાં મોડુ ચળિટે ॥ પટકુળ ખાંધાં દ્વા
રે ॥ ૧૩ ॥ માતપિતા જાવી મળ્યાં ॥ કૈટખ્યાં
તનનાં દુઃખરો માતા મોતીયે વધાવી ॥ મુખને
ઈ પામી સુખરો ॥ ૧૪ ॥ નહોતું સાંભળ્યું તે દિહું ॥
ને ભુવ પામી મોઈ રોગાનતે મંદિર જાવ્યાં ॥ પ્ર
ત્ન મોહીને ઈરોષ ॥ નાગ નંદન જાવિ મળિયા ॥
શત્રુ નિતને લાંઘ્યા પાયરે ॥ જોશિં કુળ તમને પેયા
તે ॥ શિવ તણી ક્રીપાયરે ॥ ૧૬ ॥ અર્પિતિ માંડી
કહ્યો ॥ સર્વ તે સમાચારે ॥ વાત ચરચઈ ચોદ
લોકે ॥ મોઈ ભુવી ખીલુ વારરે ॥ ૧૭ ॥ માનવા
ધ્યું માનનીનું ॥ સહુ પુછે મૃત્યુની વાતરે ॥ સમા
ચાર સુણી નારના ॥ મળવા જાવ્યાં માતને તાત
રે ॥ ૧૮ ॥ ॥ ચલણ ॥ ॥ જાવી મળી
ગયાં માત તાત તે ॥ જ્ઞાનંદ્યાં અતિ રૂદેરે ॥ ૧૯ ॥
મૃદાલશાખું કરેરે ॥ તેલ દપ્રે માનંદ વદેરે ॥ ૨૦ ॥
॥ ॥ ૩૩ ॥ ૩૪ ॥ ॥ રાગ ધવજ ધ
ન્યાસીની દેશી ॥ ॥ નારદ ભુવાણી વદેરે

પાસુણો યુધિષ્ઠર રાયજી ॥ નરનારી સંયોગે દિવશો
 ॥ હાસુ વિનોદે જનયજી ॥ પાપા પાતાલ કેતુ ફરીને આ
 વ્યો ॥ અતિ તનૂં ધરી રૂપજી ॥ લેની માથ. નજો
 જોળખી ॥ શિષ્યો રિતુધ્વજ તૂપજી ॥ રામ મૃદા
 લશાનો મારનારો ॥ આવ્યો છે જીનિવારજી ॥
 રાજનયે જોળખિ, શિષ્યોને મુક્યો ॥ નવકિંધો
 લેને પ્રહારજી ॥ ડાઝે દિવસ સૌ અતિ તને
 તેડ્યા ॥ તોજ નને લોવજી ॥ તે મળતો પે
 લો દૈત્ય આવ્યો ॥ સઘણું ખાધું અન્નજી ॥ ૪ ॥
 દૈત્યે માયા પ્રગટ કરીતે ॥ નુવે રિતુધ્વજ ધિસજી
 ॥ ખડ્ગ ગ્રહિને ફેરા બાલ્યા ॥ ફરી ફુટનું છે ઘુંશીરા
 જી ॥ પાતળ યજ્ઞાર યયો પુરમધ્ય ॥ ફેધનધન
 રિતુધ્વજ રાયજી ॥ સુખ વૃત્તિ સૌ પામવા લાગ્યો
 ॥ કૃષ્ણ સ્તમો મહિમાયજી ॥ ૬ ॥ પછિ રાત્રી નિત
 ગયો તપ કરવા ॥ રાત્ર પુત્રને આપીજી ॥ સત્ય
 ધર્મ આણ રિતુધ્વજની ॥ રફી દરો દિરા વાપી
 જી ॥ ૭ ॥ ફેરલે વરસો મૃદાલશાયે ॥ પુત્ર પ્રસવ્યા
 ચારજી ॥ રૂપકળા ગુણ સુંદર દેખી ॥ પુત્રે રોન
 લ્યું દ્વારજી ॥ ૮ ॥ સત્ય નિતને સત્ય ફરમી ॥ રા
 ત્રુદંતને વડે નામજી ॥ મહાજ્ઞાની પુત્ર પયાતે ॥

કેવળ આત્મારામજીનાના મૃદાલસરાયે લગા-
 વ્યા બાળકા શરદિ કર્તા રસજીદ્વારજીના પારણા
 માંથી હાલકુ ગાતાં તલ્લ્યો તેણે સંસારજીના
 મ્હોરા થઈ વન મધ્યે ચાલ્યા માતાનો લઈ જીપેદે
 જીના ચારે કુંવર ગંગાતીરે નઈ તલ્લ્યા કર્મના કુળે
 જીના પાણી રિતુધ્વજ દુષિ થયો અતિરો કોણાનો
 ગવશે રાન્યા સન્ન જીના અરે અબળા તેં ભોગ
 મુકાવી ને જી ફીધા તન્ન જીના પરા નારી ફે
 હો નાથ જીરે એ વારતા છે સન્ત જીના ને ત-
 મો ઘર સૂત્ર માંડ્યું તો શીશી પડી વિપન્ત જી
 પાણી અંદરું સાંતળ્યું નવ સ્વામિયે તવ થયું
 બ્રહ્મજ્ઞાન જીના ઊઠોની અબળા વન નઈયે
 તલ્લિયે શ્રી ભગવાન જીના પશા કામની ફેરે
 સ્વામિ મ્હારા જીદર માં છે પુત્ર જીના તે પ્રસ-
 વે કે આપણા નઈ રું તો પીતેને ઘર સુત્ર જી
 પાણી પછે પુરે માસે પૂત્ર પ્રસવ્યો અલરક
 નામ તો ધરિયું જીના મ્હોરો થયોને રાજ સોંપ્યું
 માખાપનું કહ્યું ચિત ધરિયું જીના પડા માતા તાત
 ફે નૈયે તપ કરવા તમો પ્રભને પાળો જીના મા-
 તતાતનાં વચન સુણીને પુત્રે જિત્તર પાછો વા-

(૯૯)

મૃદાલશાખાખ્યાન

બ્યોલુ ॥ ૧ ॥ જાને ગીથઈને નરા વધારે ॥ તો વડ
દહ જ્ઞાની નાથિલુ ॥ ઘણું નીર વિશેરું નાણે નિર
મળા ॥ તો નાથે છે મચ્છ નો સાથલુ ॥ ૧ ॥ ૧ ॥
વલણા ॥ ૧ ॥ સાથ મિનનો રહે નળમાં ॥
પણ પરમેશ્વરને નવ મળેરે ॥ ગૃહસ્થાશ્રમમાં
પ્રેલુ મળે ॥ તે મુકી વનફોટલવળેરે ॥ ૧ ॥ ૧ ॥
ફડવું ॥ ૩ ॥ પમું ॥ ૧ ॥ રાગધન્યાસીની દે
શી ॥ ૧ ॥ વાદે ફાર્યા માત પિતાયલુ ॥
ત્માઈયોને તેડવા ભયલુ ॥ તે જ્ઞાનથી છંડા
વ્યાલુ ॥ પાછા ગૃહસ્થાશ્રમ મંડાવ્યાલુ ॥ ૧ ॥
૧ ॥ ૧ ॥ ૧ ॥ ગૃહસ્થાશ્રમને
વર્ણવ્યો ॥ ખંડિયો સંન્યાસ ॥ મન સ્થિર છે
પોતા તણું તો ॥ સમિપ છે જીવિનાશ ॥ ૧ ॥
હરિ વિના જીવું કોનથી ॥ મન ફલિત જા
સંસાર ॥ મન સમ્યું તવ ભણવું ॥ ને નગત
નો નિસ્તાર ॥ ૩ ॥ બ્રહ્મ ત્રિગુણી એક છે ॥
આદ્ય અંતને મધ્યમ સાર ॥ બ્રહ્મનાવ ત્રિગુ-
ણે રાખ્યો ॥ તો ઊતરશે ભવ પાર ॥ ૪ ॥ જ્ઞા
ન જાણો કિક એ ફલું ॥ જ્ઞાનંદ સરવે પામિ
યાં ॥ માત પિતાને પુત્ર ફોંચે ॥ સંકષ્ટ સઘળાં

વામિયાં ॥ પાપા ક્રેદલે જોડુ વરશે મહાલક્ષ્મી ॥
 તે સ્વામિને તેડી કરી ॥ રાજ સૌંધ્યુ પુત્રને ॥ ગાં-
 ધર્વ લોક તે પરવરી ॥ ૬ ॥ સત્તયુરુ કહે રહત
 નડને ॥ જો કહ્યો મ્હેં ઈતિહાસ ॥ નારદે કહ્યું
 યુધિષ્ઠરને ॥ તવ ઊપત્યો જિહ્વાસા ॥ ૭ ॥ પવિ-
 ત્ર કથા માર્કંડે પૂરાણે ॥ લેનું વિસ્તાર્યું આ-
 ણ્યાન ॥ સદ્ગુણ પદારથ પામિયે ॥ ને સાંભ-
 ળિયે વ્યાખ્યાન ॥ ૮ ॥ જો કથા અદ્ભૂત રસ
 ની ॥ ને મોઈ ભુવી પ્રેમદા ॥ જો કથા પ્રેમે સ-
 લજે ॥ તે સુખી હોય સર્વદા ॥ ના ગાંધર્વ ક-
 ન્યા ક્ષત્રિસ્વામિ ॥ ૯ ॥ ગાલ્લવનું ચરિ-
 ત્ર ॥ નારદ ધર્મ સંવાદ સાંભળિ ॥ દેહ થાય
 પવિત્ર ॥ ૧૦ ॥ ગાય શિખે કે સાંભળે ॥ ના
 વ સુંદર મન ધરે ॥ મહિમા સુણે મહાલ-
 શાનો ॥ તે લવસાગર સ્નેહે તરે ॥ ૧૧ ॥ સં-
 વત સત્તર અઠા વિસ ॥ યૈત્રવદી પાંચ મ રવી
 ॥ સુંદર પ્રતાપ હું નથી લ્હેતો ॥ કથાએ પૂર-
 ણ હવિ ॥ ૧૨ ॥ સંવાદ ધર્મ નારદ તણો ॥ સાં-
 ભળે શ્રોતા સુખ લહે ॥ અલ્યાસ સર્વ જ-
 નો ॥ જો કહ્યો ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ કહે ॥ ૧૩ ॥ ॥

(૯૦) મૃદાલરાગ્જાળ્યાન.

॥ ॥ વળણા ॥ ॥ વિપ્ર પ્રેમાનંદ
ફે ॥ આ કવિતા છે વૈષ્ણવિરે ॥ ગ્જાળ્યાન જે પૂર
ણ થયું ॥ શ્રોતા નન બોલો શ્રી હરીરે ॥ ૧૪ ॥
॥ ॥ ઈતિ શ્રી મૃદાલરાગ્જાળ્યાન સંપૂર્ણ ॥

